

204

Progres și Cultură

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL:

După douăzeci de ani	—	—	—	C. Ștefăniu
Starea critică a vieții morale după razboiu				Petru Natea
Naționalism și școală	—	—	—	N. Gherlan
Metoda cuvintelor normale	—	—	—	Ion Comănescu
Problema înapoițiilor mintali	—	—	—	Ilie Gruia
Metode pentru cunoașterea copilului	—	—	—	Gh. Aniței
Problema cosmologică	—	—	—	George V. Mocofan
In casa morților vii	—	—	—	I. Miclea
Câmp de luptă (versuri)	—	—	—	Alex. Ceușianu
Cruci (versuri)	—	—	—	C. Ștefăniu
Pe-un soclu (versuri)	—	—	—	Alex. Ceușianu
Poezia lui Gh. Bacovia	—	—	—	Petru Natea

CRONICA:

Luna Tg.-Mureșului	—	—	—	I. C. Murășanu
Muzeul Iustin Handrea	—	—	—	David Lazăr
Ancheta Laboratorului de Psihologie din București				A. G.
Viața școlară în Rusia Sovietică	—	—	—	A. G.

CĂRȚI:

«Cranii de lemn» de Ion I. Moța, — «Copilul de literatură» de Stanciu Stoian, *Mihail Moldovanu*. — Șahul introdus în școli. — Fișa Laboratorului de Psihologie experimentală din București, A. — «Biblioteca Satului» de Em. Bucuța, *D. Lazăr*.

REVISTE ȘI ZIARE.

Anul IV.

Sept. și Oct. 1936.

No. 7—8.

După douăzeci de ani.

S'au împlinit — în 15 Aug. anul acesta — douăzeci de ani de când armatele române treceau, pline de elan și credință, culmile Carpaților, către Ardeal. Către Ardealul chinurilor milenare, Ardealul visurilor noastre.

Douăzeci de ani au sburat de când clopotele bisericuțelor strămoșești cântau Invierea Neamului. O, noaptea aceea de 15 August 1916!...

Mă văd copil, cu ochii și sufletul mirat de cele ce se întâmplau. Delirul acela aproape bolnăvicios nu l-am mai văzut niciodată de atunci.

Și ca o lozincă sguđuitoare, isbucnia din sufletul tuturor: „Ardealul, Ardealul, Ardealul.“

Da, voiam Ardealul, mândrul și mult chinuitul nostru Ardeal. Nimeni nu striga: „Vrem Basarabia sau Bucovina.“ Numai atât: „Vrem Ardealul“.

Pentru generațiile de atunci — tineri sau bătrâni — Ardealul nu era numai un pământ robit, „ci un cer înstelat la care trebuia să ajungem în orice chip, cu orice sacrificiu“, cum atât de frumos spune Dl Nichifor Crainic.

Pentru cei din Vechiul Regat, Ardealul era însăși flacăra idealului nostru național. Imaginea acestui Ardeal o sugeam odată cu laptele mamei, iar generația răsboiului o avea încrustată pe patul armei cu linii șerpuitoare de foc.

Pentru Ardealul pătimirii noastre ne-am repezit pes-

te Carpați cu tot focul acestui elan clocotitor ca să sfărâmăm hidra nedreptății care rânjea de sub mustățile stufoase ale strănepoșilor lui Arpad.

Fără arme, fără munițiuni, dar cu sufletul plin de eroism. Voiam să corectăm istoria ca să putem intra în propria noastră istorie.

Dar după această scurtă fulgerare am început să ne retragem, presărând pe colinele Ardealului, morții noștri dragi.

Retragerea noastră a fost cea mai cumplită tragedie. A urmat apoi refacerea și iureșul luptelor dela Mărăști, Mărășești și Oituz.

Inghesuți în blânda și visătoarea Moldovă, ne-am călit sufletele și mai mult. Acolo ne-au mâncat păduchii și tifosul, foamea și mizeria. (Opera politicianilor cari în timp de războiu s'au dovedit a fi de o totală inutilitate.)

A venit însfârșit victoria și ocuparea Budapestei, vermina de unde se trimiteau cele mai otrăvitoare porunci pentru desnaționalizarea Ardealului.

România Mare se făcuse. La temelia ei zidisem 800.000 de morți, 800.000 de eroi împrăștiați dela Tisa la Nistru și din Galiția la Marea Neagră.

Ėram o țară învingătoare, aveam deci dreptul și posibilitatea să ne bucurăm de roadele victoriei.

Dar...

Generația războiului, a sfântului nostru războiu, cu lozinca ei: „România a Românilor, a tuturor Românilor și numai a Românilor“, se întorcea depe front ciuruită de gloanțe și cu elanul epuizat. Noroiul tranșeelor le mânăjise și sufletele ca și trupurile. Obosiți și goliți de ideal și credință, făuritorii României Mari s'au coborât în noroiul democratic al plăcerilor egoiste și mechine. Morții au fost uitați. Văduvele și orfanii — batsocoriți — au fost lăsați să moară de foame. Mutilații războiului au fost bătuți și alungați. Fiul eroului necunoscut n'avea un codru de mămăligă, n'avea unde să-și odih-

nească ciolanele trudite. La sărbători naționale demagogul măcina discursuri tricolore despre „oasele strămoșilor și martirilor noștri cari înălbesc țărina pământului românesc“, iar a douazi se îmbrățișau patern cu toți veneticii și trădătorii. Pe porțile larg deschise ale hotarelor stropite cu sânge, alergau perciunații democrației să se bucure de jertfa eroismului nostru. În numele unui sacrificiu prestat, generația războiului își permitea orice nelegiuire. Tăvălia prin noroiu aurul propriului ei destin.

De ce a trebuit să se întunece un răsărit atât de frumos?...

Se trezesc însă rezervele latente ale Neamului.

Voevodul Culturii este și Voevodul redeșteptării noastre naționale. Generația războiului dormia fericită pe laurii unei glorii defuncte.

În fața acestei generații care și-a consumat destinul, M. S. Regele Carol II a făcut să răsară o generație nouă, viguroasă și puternică, generația străjerilor țării. Această generație va face ca România să fie a tuturor Românilor și numai a Românilor.

C. Ștefăniu.

Starea critică a vieții morale după războiu.

Se vorbește de tot felul de reforme: reformă economică; reformă administrativă, etc... Există însă o reformă fundamentală, care condiționează pe toate celelalte: este reforma morală.

Ion Colfescu Delaturda.

Înainte de a intra în miezul subiectului, voi stabili: ce este morala și cari sunt legile ce condiționează aplicarea principiilor morale, ca astfel având aceste premise date și cu ajutorul lor să putem pătrunde și diseca mai bine subiectul enunțat.

Morala este știința deprinderilor bune; știința formării unui caracter menit a realiza prin funcționarea sa fericirea în genere. Morala ne arată semnul după care putem distinge binele și normalul de rău, determină un criteriu etic și ne ajută ca astfel să ne formăm în acord cu acest criteriu etic, un ideal după care să ne modelăm viața.

Principiile și idealurile morale nu sunt stabile și nici nu pot avea un caracter definitiv, ci ele suferă o continuă premenire, sunt într'o veșnică evoluție. Istoria ne este martoră fideală în acest sens. Tot ce un veac zice, altul îl dezice. Concepția superioară morală a noastră a Europeanilor pusă în raport cu morala celor din Noua Caledonie, Australia etc. suferă o amară contradicție. Chiar morala lui Isus, eternă și imuabilă — zic eternă în sens divin — a fost combătută cu atâta luciditate diabolică de Frideric Nietzsche, acel geniu dement al filosofiei germane.

Pedagogii clasici au căutat ca principiile și normele să le comute în legi, spre a da o cât mai mare stabilitate moralei. Kant a formulat imperativul categoric în felul următor: „Lucrează astfel ca principiul acțiunii tale să poată deveni principiul unei activități universale.” Imperativul categoric a lui Kant a părut incomplet succesorilor săi, cari l-au destrămat și l-au formulat în mod mai concis: „Poartă-te astfel, ca principiul activității tale, generalizându-se, să dea naștere binelui obștesc al societății omenеști. Sau: acțiunile tale să fie de așa natură, că dacă orice om ar face în aceeași împrejurări ca tine, să rezulte un spor de bine și fericire pentru toți. Iată atâtea legi morale, cărora s'ar putea conforma normele diriguitoare ale vieții noastre.

După ce am stabilit premisele: evoluția continuă a principiilor morale în raport direct cu propășirea culturală a popoarelor; legile morale ca ideal suprem de conformare a vieții noastre și morala ca singurul izvor de adevărată fericire ce poate gusta sufletul nostru în trecerea lui prin această viață, — putem să pătrundem în miezul subiectului dat și să vedem în ce măsură, coincid principiile călăuzitoare a vieții noastre de după războiu cu principiile și legile morale mai sus enunțate, ca astfel având un criteriu stabilit de conduită să putem determina linia pe care o trasează viața, mondenă în istorie.

Voi începe cu o frumoasă comparație a Dlui I. Colfescu Delaturda: „Generațiile omenеști se pot asemana cu un fluviu. Apele acestuia pornesc din oceane sub formă de nori, fecundează câmpiile sub formă de ploaie, producând vegetația luxuriantă și luând parte constitutivă la viața plante lor și animalelor, pentru ca apoi sub formă de izvor cristalin să se rostogolească vijelios printre stâncile munților și să redevie fluviu, care curge mejestuos prin aceleași câmpii, pe care le-a fecundat, reîntorcându-se în acelaș ocean de unde a plecat. Tot așa este și omenirea. Venim și noi din ocean din marele necunoscut, din marele nedefinit, pentru ca să fecundăm un moment civilizația umană, întocmai ca picătura de rouă, pentruca să ne reîntoarcem apoi în acelaș mare tot, a toate regenerator!

Mi se pare că omenirea după războiu, rățăcește prin întunec ca picătura de apă prin stâncile munților. Am trecut printr'un războiu — amestec de fier și sânge, timp de lacrimi și fulgere de tun — în care trebuia să se ispășească greșelile a sute de generații, și cu toate aceste răul s'a acumulat. Războiul a schimbat complet mentalitatea omenirii, a răsturnat concepția de viață, a detronat deoparte despotismul și forța pumnului, a prăbușit imperii învechite în păcate, ca în locul lor să răsară noi forțe de vitalitate, iar de altă parte a răscolit toată pleava, toată drojdia, căci după războiu, păcatele sunt mai multe, atmosfera mai îmbăcsită, corupția și desfrâul a atins proporții nebănuite. Viața din tranșee, cu tot sbuciumul ei, cu toate frământările ei, a rupt o coardă din sufletele luptătorilor. Urletul tunurilor, lătratul mitralierelor, amestecul de plumbi, sânge și stârvuri, viața de chin și groază au slăbit nervii oamenilor și i-au predispus spre păcate. Cei reînțorși depe front, văd altcum viața, vreau și acum să se lupte cu ceva, doresc o miză mai mare, simt și acum nevoia de a se lăsa în paza hazardului. Oamenii tranșeeilor sunt iuți, dornici de o viață svăpăiată, nu-și mai pot găsi odihnă, și-au pierdut echilibrul moral. De aici au pornit toate crizele, și am fi cei mai fericiți, dacă am simți numai o criză financiară, dar pe lângă această criză de ordin material, mai avem o altă criză de ordin moral mult mai acută, avem o criză sufletească, o criză a conștiinței și o nervoză generală ce stăpânește fiii tranșeeilor.

Războiul a răsturnat și inversat valorile. Cei cu un ideal în suflet, cei cu conștiința împlinirii datoriei, cei cu gândurile și inimile împăcate, au plecat și s'au aruncat în acel joc macabru al morții, unde viața se scurgea repede, unde se pona mult, unde într'o clipă putea să se termine totul, unde și-au măcinat creerii și unde și-au irosit toată energia și toți nervii.

(va urma).

Petru Natea.

Naționalism și școală.

În haosul ce ne impresoară, în învălmășagul de fiecare zi, problema ce ar trebui să preocupe mințile tuturor este problema naționalismului românesc, care este amenințat în existența lui de carii ce rod încet dar sigur.

După războiul încoace, s'a observat în mai toate țările și mai ales în cele din bătrânul continent, leagănul fierberilor naționale, o luptă între două elemente: elementul autohton, temelia națiunii majoritare și elementul intrus, care, fără să se asimileze masei, pretinde nu numai drepturi egale, dar crede că i se cuvine cinstea de a conduce, după principii proprii, majoritatea.

Impotriva acestei aberații reacțiunea n'a întârziat să vină și azi asistăm la măceluri îngrozitoare, care, pe alocurea au degenerat în lupte fratricide, ca rezultat al ideilor practicate de cei ce au epuizat și ultimele soluții ale distrugerii.

Dacă lucrurile au ajuns la proporții ce întrec orice așteptări în alte țări, apoi nici noi nu stăm mai bine. Viermele din rădăcina hreanului nu e încă înlăturat, ci el tinde să pătrundă în cele mai virgine virtuți ale neamului nostru. Agenții curenților extremiste, sub masca democrației, seamănă germenii discordiei în popor și nu de puține ori au ajuns așa de departe cu demagogia, încât au negat până și necesitatea unei conduceri.

O licărire de naționalism, mai ales în regiunile întunecate ale țării, este menită să traseze dără de lumină și să încolțească noi speranțe în inimile celor ce se interesează cât de cât de viitorul acestei nații.

Citim că în alte țări rolul acesta îl îndeplinesc intelectuali, indiferent de ocupație, postându-se pe pozițiile gândirii umane, dând soluții pentru orice surpriză, creind elemente de conducere, ba uneori erijându-se în promotori ai prefacerilor sociale.

La noi lucrurile se prezintă cu totul altfel: Intelectualitatea se complăce într'o lene și indiferență fără egal, iar în momente grele încrucișează brațele și privește cum apa timpului macină și ultimele speranțe ce se mai puseseră în ea.

Răspunderea unui intelectual este prea mare și rolul lui prea definit, spre a fi subliniat în coloanele unui articol.

Un fapt este însă incontestabil: că toată nădejdea țării se pune numai într'o categorie de oameni, dela care, pare-mi-se se cere prea mult, și în schimb nu li se dă nimic. Nici cel puțin echivalentul unui traiu modest, necum corespunzător rolului lor. Și aceștia sunt membri corpului didactic.

Ce s'a avut în vedere când a luat naștere cercetășia? Dar legea pregătirii premilitare? Dar străjeria nu este dată în seama lor? Centrele de instrucție ale O. E. T. R-ului sunt împănate de învățători și profesori, cari au ridicat pavilionul acestei instituții în tot cuprinsul țării. Și aceasta ne încântă. Ceiace ne doare este că se mai găsesc și azi glasuri răacite care strigă că membri corpului didactic nu-și fac datoria, că au prea multe vacanțe etc... Că se vor fi gășind și elemente necorespunzătoare, este foarte adevărat. Într'un corp așa de numeros este natural să fie așa. În care țară din lume e altfel? Pot să fie toți egali? Dar de ce se judecă întregul corp prin prisma unor cazuri izolate și nu prin prisma majorității care-și face datoria? S'au speculat într'un mod nerușinat aceste cazuri spre a se scădea prestigiul unui corp de elită. Noi însă cunoaștem psihologia interesaiților și ne explicăm dedesupturile. Atențiunea oamenilor mari, în frunte cu *Regele culturii* s'a îndreptat asupra slujitorilor școlii, nădejdea țării s'a pus în ei și cei interesați se tem să nu le-o ia înainte. Și nu aleg armele atunci când interese meschine și ambițiuni deșarte sunt în joc. Dar... aceasta va forma obiectul unei alte discuții.

Și acum să revenim la subiectul propus. Problema este lansată. Pentru învățători ea nu e nouă. Cu ea au crescut și o practică zi de zi. Ceiace este nou, este parada ce se face. Coloanele unor ziare trâmbiță naționalismul integral, altele împănate cu perciunați îi mai fac unele îndulciri, anumite partide politice l-au afixat ca prim punct în program. Să credem oare că acestea sunt izbucniri sincere ale unui suflet încărcat până la maximum de revoltă împotriva streinismului ce ne-a cutropit, izbucniri pornite dintr'o vedere clară a pericolului ce amenință nația, sau este numai ultima „meală electorală“ la care mai recurg „ratații vieții noastre sociale, spre a smulge țăranului „votul“ singurul drept pe care-l are și el în a hotări asupra viitorului țării? Să ne lăsăm amăgiți de iluzii și să trăim cu speranța că prima ipoteză este cea mai plauzibilă.

Trecând peste vederile acestora, vederi de circumstanță, verificate imediat după enunțarea lor, ne oprim la ceiace reprezintă «statornicia și continuitatea» în viața neamului nostru: *școala și slujitorii ei*. Azi școala încetează de a fi numai „școala buchei“ ci ea se transformă în școală cetățenească, școală națională.

Orice reformă în stil mare nu se realizează decât cu concursul majorității și iată cum: Ideile mari se nasc și mor în cercul strâmt al orașelor, sau dacă depășesc zidurile citadelii, ajung metamorfozate. Când însă este o coincidență perfectă de gândire, o suprapunere a marilor idei pe mentalitatea satelor ce formează 80% din populația țării, atunci ideia sparge carapacea abstracțiunii și se transformă în faptă. Și fapte ne trebuiesc nouă. Cum ajungem la crearea unei mentalități de care avem nevoie? Iată întrebarea ce se pune pentru rezolvarea problemei de mai sus.

Se ajunge începând dela cea mai fragedă vârstă a copilăriei, când idei streine n'au încolțit în sufletul copilului și atunci se ușurează și munca șc. sec. Generațiile de acum, generații cari au apucat războiul, asistând la măcelul unic în istoria lumii, au într'o oarecare măsură sentimentele estompate, fie de grozăvia celor văzute, fie de bilanțul net între

jertfe și recompense (majoritatea dorea satisfacții personale) și deci cu greu ar mai prinde sămânța idealismului în sufletul lor. Și apoi ei și-au făcut datoria. Așa că tot generațiile tinere trebuie să fie ținta preocupărilor noastre. Ele trebuie crescute în spiritul timpului, ca astfel să nu ne mai apuce timpuri similare celor din 1914.

Ce poate face școala în această direcție și care e programul de lucru? Școala, cu orizontul așa de larg astăzi, poate totul; iar programul de lucru este dascălul. Convins de rolul mare pe care-l are și însuflețit de dragostea pe care-o poartă țării și Tronului, va cheltui ultima energie a ființei sale pentru promovarea ideilor mari ce stau la baza statului național român.

Și în felul acesta va roși obrazul detractorilor muncii sale.

N. Gherlan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Metoda cuvintelor normale.

Învățarea copiilor să scrie și să citească a preocupat îndelung mințile tuturor pedagogilor — aceasta fiind una din cele mai importante probleme ale școlii primare. În adevăr s'au încercat multe și felurite mijloace pentru a face posibilă înțelegerea deplină a acestui superior meșteșug de a scrie și a citi. Dela metoda literalizării, a silabisirii s'a trecut la metoda fonetică, apoi la cea a lui Jacotot, scriptolegică și în fine s'a ajuns la metoda cuvintelor normale sau analitico-sintetică.

Ce înseamnă cuvânt normal și care este avantajul acestei metode?

În una din zilele trecute stăteam de vorbă cu un coleg tocmai despre această chestiune. „Aveam și eu clasa I-a acum câțiva ani — îmi spune el — când deodată mă trezesc cu un inspector în clasă.“

— „După ce metod predai data scris-cetitul? — mă întreabă dsa.

„După cel al cuvintelor normale, mă grăbesc să-i răspund.

— „Și ce înseamnă un cuvânt normal?

„De data aceasta nu m'am mai grăbit să-i răspund — ci doar am schițat o invizibilă ridicare din umeri — rămânând cu respirația tăiată.“

În adevăr pentru mulți din noi răspunsul e destul de dificil — neexistând o regulă oarecare. Sunt și ele niște cuvinte ca și celelalte — mai ales substantive concrete din diferite ramuri ale vocabularului nostru — în așa fel alese încât obiectele lor (ou, ac, în, sac, zid, etc.) să poată fi ușor intuite și să aibă o formă destul de simplă pentru a putea fi desemnate. Aceste cuvinte — care sunt înșirate în abecedarele noastre — se numesc normale.

Înșirarea în abecedar trebuie să fie dela cele mai simple, în așa fel încât cuvântul normal următor să aibă numai o singură literă necunoscută.

Metoda cuvintelor normale a fost studiată de cei mai distinși psihologi și pedagogi. Profesorul *Bogdan-Duică* — un profund cunoscător a filozofiei și pedagogiei germane — a fost un partizan convins al acestei metode. *Meumann* minuțiosul cercetător al psihologiei infantile — ne spune în această privință: „Cine vrea vorbire exactă, noțiuni clare — trebuie să dea cuvinte, nu sunete“.

Lipmann — dovedește că litera în sine este o abstracțiune pentru copil. Cuvintele sunt cunoscute, deci cu ele să se înceapă. „Tot așa renumitul psiholog *Wundt* arată că un copil care învață a ceti, cunoaște o mulțime de cuvinte, de noțiuni, Pe acestea să i le dăm întregi ș'apoi le vom analiza, le vom desface în părțile lor componente.“

Dr. Profesor *Nisipeanu* cere insistent să se predea cu vorbe întregi fiindcă e cu mai mult temei psihologic. În adevăr — spune dsa — psihologia ne arată că percepțiile copilului sunt mai întâi sintetice și apoi analitice. Copilul aude și învață mai întâi propozițiuni și cuvinte pe care se silește

să le țină minte, să le rostească. Pentru el nu există sunete izolate — afară de câteva interjecții, cari au și ele semnificația unui cuvânt. Așa fiind este cu totul antipedagogic a pleca dela abstracțiuni — adică dela sunete.“

Numai dl profesor Rădulescu-Motru nu se poate împăca cu această metodă — susținând că n'ar fi conformă cu psihologia copilului de 7 ani. Dsa arată că un copil la intrarea în școală nu poate cuprinde simultan cuvântul întreg fiindcă n'are apercepțiunea destul de formată și va ceti cuvintele pe ghicite. E foarte adevărat. Și nouă ni s'a întâmplat în cariera didactică acest lucru — însă numai atunci când am predat după metoda silabisirii pe care o susține dl Rădulescu-Motru. Cuvintele normale cari îndeplinesc condițiunile arătate — obiectele lor să fie ușor de intuit, să aibă o formă simplă ca să poată fi desemnate și să nu cuprindă mai mult de o literă necunoscută — aceste cuvinte permit o înțelegere deplină, formează ochiul, deprind pe copil cu o cetire curgătoare, frumoasă și încheată.

Procedeul în predarea cuvintelor normale e destul de simplu mai ales dacă învățătorul are și simțul didactic format. El va prezenta într'un mod interesant și ingenios obiectul al cărui nume îl are de predat. Un exemplu: Cuvântul normal „ou.“ Foarte voios și bine dispus, propunătorul intră în clasă gata să facă o oră într'adevăr plăcută și folositoare. Pe masă are un ou ascuns între cărți, pe care să nu-l fi văzut copiii; un tablou cu deseme în culori (un ou mare, un cuib cu ouă, un copil care caută ouă, etc.) și cuvântul scris sub acest desemn — cât mai frumos și atrăgător.

După ce se face rugăciunea, inspecția la curățenie, câteva exerciții de înviorare și un cântec — propunătorul dă cu ochii de ou . . . Cine a pus oul acesta pe masă? Copiii, foarte intrigati, își vor îndrepta privirea și atenția spre masă. Invățătorul continuă fără a aștepta un răspuns: Oare e de găină, de rață sau de găscă? Elevii se vor întrece în răspunsuri — recunoscând oul.

E bun de mâncat oul? Cum se mănâncă un ou? Copiii povestesc singuri. Ce se întâmplă dacă l-am scăpa jos? Ca-

re din voi a spart un ou din nebăgare de seamă? Ce are înăuntru? Când vă sunt ouăle mai dragi? Ce culoare au ele la Paști? Cine a ciocnit ouă roșii? Copiii sunt lăsați să povestească tot ce știu în legătură cu obiceiurile de Paști. Ați văzut și ouă mai mici? Copiii povestesc despre ouăle păsărele lor și diferite întâmplări din viața lor.

Ascultați ce-a pățit Ionel! Intr'o zi a zărit un cuib cu mai multe ousoare tocmai în vârful unui copac. Cum era cam neastâmpărat — Ionel s'a urcat sus să le ia. Păsărica a simțit și cu ciripitul ei duios căuta să-l îndepărteze. El nici nu auzia. Când să ia ouăle — poc — s'a rupt creanga de sub picioarele lui și Ionel s'a prăbușit jos ca un bolovan. Ce credeți că i s'a întâmplat? Două săptămâni a stat în pat. Niciodată în viața lui n'a mai umblat după ouă de păsări.

D'apoi Costică ce-a pățit! El era un copil și mai rău. Pândia până ce vecinii plecau de acasă, se furișea la cuibărul găinilor și fura câte un ou aproape în fiecare zi. S'a deprins cu acest urit obicei. Când s'a făcut mare nu se mulțumea numai cu atât. Ce credeți că mai fura? Știți ce-a pățit într'o zi? A fost prins și cine știe prin ce închisoare se mai află . . . De atunci a rămas și o zicală; o știe cineva din clasă?

Cine fură azi un ou
 Mâine va fura un bou.
 Eu mai știu și niște ghicitori; cine mi le ghicește?
 Deasupra coajă tare
 Dedesubt o parte moale
 La mijloc galbenă floare. Ce e?

Alta:

Când îl aruncăm în sus e alb,
 Când ajunge jos e galben. Ce e?

Voi știți o ghicitoare? Atunci vă mai spun eu una:

Am o casă văruiță
 Pe nicăeri nu-i găurită. Ce e?

Prima parte a lecție se poate termina aici și poate fi

continuată în altă oră. Ce cuvânt am învățat să scriem și să cetim? Cine mi-l poate forma din literile de pe cartoane? La tablă cine-l poate scrie? Din câte semne e format? Scrieți-l cu toții pe tăblițe. (copiii scriu cuvântul „oi“.) Cine-și mai aduce aminte de ghicitorile pe care vi le-am spus? Ce vedeți pe acest tablou (prop. arată mai multe deseme colorate reprezentând oul, cuib cu ouă, copil urcându-se la un cuib). Care din deseme e mai ușor? Putem să-l desemnăm și noi? Propunătorul desemnează la tablă, apoi copiii pe tăblițe. Se cercetează în treacăt desemele. Ce-am desemnat? Spuneți toți. Eu o să spun acest cuvânt rar, voi să numărați câte sunete se aud: o — u. Câte ați auzit? Care e primul? Dar al doilea? Dacă vrem să-l scriem câte semne trebuie să facem?

O să scriu și eu pe tablă cuvântul „ou“ să-l învățați și voi. Ce semn voiu face întâi? Ce trebuie să mai fac să fie „ou“? Ce cuvânt e scris pe tablă? Cetiți toți! Din câte semne e format? Ce semn cunoașteți din lecția trecută? Care e celălalt semn? Propunătorul îl face separat: o liniuță de sprijin și două cârlige în jos — legate. Cum se chiamă acest semn? Cetiți-l toți. Din ce este format? Ce cuvânt iese dacă-l legăm de semnul o? Eu mai scriu odată cuvântul, urmăriți! Ce este scris aici? (propunătorul arată un tablou cu deseme, iar dedesubt cuvântul „ou“ scris mare și colorat). Cetiți toți! Copiii sunt scoși pe rând și poartă degetul pe literele cuvântului. Toată clasa — la comandă — scrie cu degetul în aer, apoi pe bancă cuvântul „ou“ și litera „u“. Sub desemele pe cari le-ați făcut pe tăbliță scrieți cuvântul „ou“ frumos și cât linia. Propunătorul trece printre bănci și cercetează, aprobă și încurajează. Unele greșeli cari se fac sunt arătate la tablă — fără să se numească elevul în cauză. Elevii sunt puși să repete în scris până ce nu se mai face nici o greșală. Ce este scris pe tablă? Cetim toți. Cetim și pe tablou, apoi pe tăblițe. În urmă se deschide cartea, se analizează tabloul, citește propunătorul urmărit de copii. Cetesc copiii pe rând începând cu cei buni. Ce cuvinte cunoaștem până acum? (oi și ou). Se scriu după dictare.

Lecția se încheie cu un frumos și interesant joc de litere mobile pe care le poate confecționa orice învățător. Pe cartoane 15x9 se pot face toate literile de mână și tipar — în așa fel încât alăturându-le pot forma cuvintele cerute. Se pot face câte 4-5 bucăți din fiecare pentru a se putea forma cuvinte mai lungi și chiar propozițiuni. Ele sunt prezentate în fața copilului care va alege pe cele ce-i trebuiesc la formarea cuvintelor. Așezarea se face pe o tablă specială. Colorate sunt și mai atrăgătoare. Cartoanele pot fi procurate dela o librărie, tăiate la o legătorie și scrise de învățător. 260 de cartoane sunt suficiente pentru toate literile de mână și tipar — socotind câte 5 din fiecare. Este o muncă destul de migăloasă — dar cu frumoase rezultate. Pentru copii este un amuzant și folositor joc „de-a cuvintele.“

Astfel de cartoane — însă cu cifre — pot fi întrebuințate și la scrierea socotelilor. Colegii cari doresc mai multe lămuriri pot trece pela școala noastră de aplicație.

Revenind la lecție putem adauga: propunătorul să fie atent la disciplina clasei. Copiii să nu vorbească toți deodată, liniștea să fie asigurată prin felul interesant de a conduce lecția și repetările în cor să se facă la comandă și ordonat. În lecțiunea a treia se va preda „u“ de tipar.

Ion Comănescu.

Problema înapoițiilor mentali.*)

(urmare)

b) *Istoricul problemei individualității.* Țin să remarc că problema individualității nu este de dată recentă în lumea pedagogică. În «Școala Creatoare» a dlui Iosif I. Gabrea, găsim cele de mai jos, relativ la problema individualității: Pitagora, spartanul, încredințat fiind că după cum »nu din orice lemn se poate sculpta un Mercur«, tot așa nu din oricare individ se poate face un filozof, luase măsuri ca niciun elev să nu fie primit în școala sa, până ce nu va fi supus unui amănunțit examen asupra însușirilor de care dispune. În acest scop el cercea mai întâiu cu grijă capul și fața școlarii săi și căuta să le cunoască — din purtarea și atitudinea lor — temperamentele, dispozițiile și capacitatea de educare.

Socrate nu-și dădea părerea despre vreun tânăr, de care încă nu știa nimic, până ce mai întâiu nu discuta cu el. Deviza lui era: „*Vorbește ca să te cunosc.*“

Platon credea că școlarii trebuiesc educați mai mult în jocul liber, fiindcă atunci poți observa mai bine înclinările fiecăruia.

Frumoase îndemnuri, pentru cunoașterea individualității, găsim și la Aristotel. El spunea să ținem seama de diferențele individuale și de treptele evoluției copilului.

Quintilian cerea ca educatorul să studieze individualitatea elevului și să-și acomodeze metoda după ea.

*) Vezi începutul în No. 5-6, 1936.

«Copilului i se cuvine cel mai mare respect» era maxima lui *Juvenal*» adept al respectării individualității copilului.

Cato, Cicero și Seneca accentuiază observarea, examinarea și cercetarea dispozițiilor naturale ale copiilor, pentruca metoda de învățatură și alegerea profesiei să se poată întemeia pe acestea.

Augustin, Grigore cel Mare și R. Maurus, cereau să se ia în seamă puterea de înțelegere și individualitatea școlariilor.

Erasmus cere ca la alegerea profesiei și la studiu să se țină seama de individualitatea copilului, pentru ca să nu se întâmple, cum spune proverbul, ca să punem boul în arenă sau asinul la vioară.

Spaniolul I. Vives cerea ca, înainte de primirea copilului în școală, să i se facă o cercetare asupra dispozițiilor pe care le are; să nu i se dea de învățat decât ceea ce este potrivit cu puterea lui de înțelegere, iar la fiecare două sau trei luni, învățătorii să se întrunească și să discute asupra dispozițiilor observate la copii și asupra măsurilor ce trebuiesc luate.

Bacon, popularizatorul ideilor cercetătorului și descoperitorului Galileu, spunea: «Fiecare este în felul său». Profesorii sunt datori să facă o atentă observare a dispozițiilor individuale ale părinților și copiilor, iar obiectele de învățământ trebuiesc potrivite capabilității fiecăruia.

Locke cerea ca învățământul și educația să se dirijeze după individualitatea copilului; iar ca mijloc de cercetare a acestora recomandă jocurile copiilor. În parea I-a a lucrării sale »Câteva idei asupra educației« se exprimă astfel, referitor la individualitatea copilului: Printr'acest metod este vorba de a învăța pe copii prin deprindere repetată, vom vedea dacă ceea ce cer educatorii dela copil este potrivit aptitudinilor sale și dacă e conform înclinărilor naturale și constituției copilului, pentrucă și asta trebuie s'o avem în vedere când este vorba de educație. Incepe de timpuriu să observi deslușit firea fiului tău, și anume atunci când el se simte mai liber la joc și când te crede lipsă . . . Pentrucă felul tău de a-l trata trebuie ne greșit să se conformeze deosebirilor din punctul acesta și autoritatea ta să se adapteze lor și să-și ia măsurile cuvenite, spre a se afirma potrivit cu ele.» (Rev. Culegeri Pedagogice).

Cel care se ridică însă cu tărie împotriva asupririi individualității și cere imperios respectarea ei în educație, este Rousseau. El cerea să se observe individualitatea copilului mai ales în jocuri, căci aci își manifestă firea întreagă fără nici-o prefăcătorie.

Ca să fim cât mai clari asupra ideilor lui în această privință, n'avem decât să ne aruncăm privirea asupra marelui operă «*Emil*» care a produs o vie mișcare pedagogică și din care se inspiră toți adepții educațiunii noi și în cartea II, 10, 11 găsim: "Ce să zicem despre această educație barbară, care jertfește prezentul pentru un viitor nesigur, care încarcă pe copil cu tot felul de lanțuri și începe prin a-l chinui ca să-i pregătească în depărtare o pretinsă fericire, de care, e de crezut, nu se va bucura niciodată? Chiar dacă ași socoti că această educațiune are un scop înțelept, cum pot vedea, fără să mă supăr, niște bieți nenorociți supuși unui jug de nesuferit, osândiți la muncă necurmată ca ocașii, fără să fii sigur că atâtea îngrijiri le vor fi vreodată folositoare? Vârsta veseliei trece cu plânsete, cu pedepse, cu amenințări, cu robie. Zicem că pentru binele lui chinuim pe bietul copil și nu vedem că chemăm moartea, care-l va apuca în mijlocul atâtor pregătiri. Cine știe câți copii se prăpădesc din pricina ciudatei înțelepciuni a unui părinte sau a unui învățător? . . . Oamenilor, fiți umani! Aceasta e prima voastră datorie! Fiți umani pentru toate stările, pentru toate vârstele, pentru tot ce nu este străin de om! Ce înțelepciune veți găsi afară din omenire? Iubiți copilăria, ocrotiți-i jocurile, plăcerile, dragăstoasele ei porniri! Care din noi n'a simțit câte odată părerea de rău că a trecut de acea vârstă când avea totdeauna răsul pe buze, și sufletul ne era totdeauna liniștit? Dece voiți să lipsiți pe acești mici nevinovați de folosința unui timp așa de scurt, care fuge, și de folosința unui bun așa de prețios, pe care n'ar avea cum să-l întrebuinteze rău? Dece voiți să umpleți de amărăciune și de durere anii aceștea, cei dintâi cari se scurg așa de repede și cari nu se mai întorc nici pentru ei, cum nu se mai întorc nici pentru voi? Părinților, știți voi în ce moment va lua moartea pe copiii voștri. Vă pregătiți strașnice păreri de rău, lipsindu-i de puținele minute pe cari le îngăduie lor natura. Indată ce ei

pot să simtă plăcerea de a trăi, faceți-i să se bucure de ea, faceți ca în orice ceas i-ar chema Dumnezeu să nu moară înainte să fi gustat viața.» . . . Iată dar, frumoase și geniale sfaturi din care se vede cât de mult iubea *Rousseau* copilăria. »*Emil*« e și azi cea mai frumoasă carte a copilăriei cât și cea mai frumoasă și înfocată apărătoare a drepturilor ce le are fiecare copil — fiecare deci din elevii noștri.

Campe — influențat mult de *Rousseau* — cere mai multă observare a copilului, materia de învățământ să se aleagă după firea lui.

Trapp zice : «Regulele pedagogice se pot scoate numai din cunoașterea naturii umane și cu timpul fizionomia poate duce la cunoașterea copilului».

El își imaginează pe copiii dela 2—16 ani adunați într'o societate experimentală în care să li se studieze dezvoltarea sufletească, dotația și munca școlară.

Pestalozzi și-a cucerit gloria neperitoare de educator al omenirii, pornind dela observarea atentă a realităților, cu care lucra. Toate adâncile sale concepții didactice și le datorește el, nu experienței obișnuite, percepțiilor neîncrăutate în practica învățământului, ci observării sistematice, intenționate, apropiată adesea de experiment și dirijată de concepțiile teoretice. Ideile fundamentale ale pedagogiei lui Pestalozzi, sunt scoase numai din observări.

Niemeyer, pornind tot dela observare, spune : «Nu trebuie neglijat niciun mijloc pentru această observare, «căci nu se poate spune cât de multe lucruri deandoselea și păgubițoare se petrec în educație, din neînțelegerea corectă a individualității copilului.»

Franz Iosif Gall, vestit neurolog, avea convingerea că : »Pentru a cunoaște pe «om» trebuie să compari purtările sale psihice cu ale altor oameni, și cu ale ființelor în genere. «Herbat spune :» educatorul își va face o onoare din ași vedea, în tânărul ce i-a fost încredințat, pecetea neștersă a persoanei, a familiei, a nașterii și a națiunii sale».

J. Paul Richter, poetul, în lucrare sa «*Levana*» spune : «Pedagogia trebuie să se orienteze mai întâiu asupra naturii copilului și că educația n'are niciun drept să schimbe trăsătu-

rile înăscute ale individualității; ea trebuie să învețe mai mult să le cunoască, să țină seamă de ele și să le desevărșească».

Rablais și Montaigne pornesc amândoi dela natură, în care văd supremul dascăl și cea mai bună metodă educativă. Pentru Montaigne, ea este «realitate psihologică care există în noi» (G. G. Antonescu, Buletinul pedagogic 1925/26).

Idealul umanității după Goethe, constă în dezvoltarea dedăvârșită a tuturor dispozițiilor pe care natura le-a dăruit omului . . . Considerând individualitatea ca un dar dumnezeesc și că-i o crimă să se intervie prin forțe din afară ca ea să-și ia altă directivă decât aceia scrisă în ființa ei zice: »datoria educatorului este de a căuta să cunoască diferitele forțe de care dispune individul, a le dezvolta în direcția indicată de însăși natura individuală și a le contopi într'o unitate.« Din opera lui Goethe desprindem cele mai sănătoase idei cari demonstrează că drumul către formarea personalității este individualitate. În fiecare individ — zice el — găsim, în miniatură, anumite forțe psiho-fizice în stare de potențialitate. Acestea trebuiesc dezvoltate însă în măsură egală, și în așa fel încât să poată fi puse în serviciul binelui social.

Ellen Key spune: «Secretul educației este de a face din fiecare viciu virtutea corespunzătoare.

Individualismul lui Ellen Key este însă prea (exagerat) larg, dându-se prea multă libertate copilului. Föerster vine cu o formulă împăcuitoare și spune: «Individualitatea copilului trebuie să se dezvolte, dar într'o libertate unită cu disciplina». Darwin spune că fiecare om are o istorie a sa proprie a cărei primă fază e copilăria, și că, pentru a interveni cu succes în dezvoltare lui, trebuie prinsă mai întâiu direcția evoluției fiecăruia».

La 1851, doctorul vienez Lobisch, făcu o privire comparativă în istoria dezvoltării copilului. Prin scrierea sa «Copilul și lumea» B. Sigismund arată că diferitele activități apar la fiecare copil în mod deosebit.

În 1859, doctorul Kussmul scrie: «Despre viața sufletească o noului născut.»

Fiziologul Preyer publică în 1882 o lucrare «Sufletul copilului» care a exercitat o influență considerabilă.

Insfârșit numeroase lucrări de psihologia copilului apar în toate țările înaintate în cultură. De pildă în Franța, de Taine, Egger, Perez, Compayre; în America de Nord de St. Hall, Chamberlain, Baldwin; în Italia de Terri, Ricei, Lombroso, Colozzo; în Anglia de Suely; în Rusia de Sikorsky, etc. etc. (I. I. Gabrea, Școala Creiatoare). În secolul al XX-lea, atâtea preopări cu au fost legate de viitorul copilului încă pe bună dreptate secolului al XX-lea i s'a zis «Secolul copilului».

Acesta este, pe scurt, istoricul problemei individualității numai așa cum s'a pus ea, ca o cerință imperioasă de a se porni în educație dela cunoașterea ei.

Învățații citați mai sus numai au enunțat că ființa omească, în totalitate ei este deosebită dela om la om, stabilindu-se că fiecare copil are o individualitate «sui generis», dar aproape nici unul din acești învățați n'au făcut studiul științific al individualității, întrebuițând măsurătoarea și experimentul pentru determinarea feluritelor dispoziții înăscute și aptitudini ale unui individ . . .

Intr'un număr viitor al acestei reviste voui arată câteva din metodele întrebuițate în studiul individualității.

(Va urma).

Ilie Gruia.

Metode pentru cunoașterea copilului.

Principiul individualizării învățământului, către care tinde astăzi școala, nu poate fi înfăptuit fără o cunoaștere științifică a școlarului.

Cunoașterea temeinică a acestui factor al educației impune însă o continuă pregătire a educatorului și o metodă obiectivă, care să-l ferească de erori și să nu-i răpească prea mult din timpul necesar instrucției. Cunoașterea copilului în scopul de a-i adapta apoi învățământul, este astăzi piatra de încercare pentru fiecare educator din orice ramură de învățământ.

Dar această cunoaștere nu trebuie să se bazeze numai pe bunul simț; așa numitul *bun simț* pe care-l invocă majoritatea dascălilor, este de cele mai multe ori masca unei incomplete pregătiri și cauza tuturor erorilor în educație. Astfel definit, bunul simț este în opoziție cu orice spirit științific în educație, care înainte de a fi *o artă*, este *o știință*. În acest fel, el înseamnă ratarea, ramolismul didactic*). Bunul simț în educație poate fi o bună călăuză și un adevărat izvor de creație numai atunci când este bazat pe cunoașterea științifică a școlarului din punct de vedere social, biologic și psihologic; dar în acest caz el este dealbinelea spirit științific.

Spuneam mai sus că metodele pentru cunoașterea copilului trebuie să ducă la rezultate cât mai obiective și mai ales nu trebuie să răpească educatorului timpul necesar pentru instrucția și educația copilului. Altfel, din necesități impuse de programă și control școlar, opera educativă se va face tot fără cunoașterea

) Gr. Tabacaru: Didactica pag. 216 Personalitatea educatorului

copilului, iar principiul *școlii după măsură*, cu toate cerințele impuse și în timpul din urmă chiar legiferate: fișe pedagogice, medicale, caiete de observații, etc., — toate acestea vor rămânea material pentru îmbogățit arhivele școlare și nicidecum mijloace pentru o adevărată educație științifică. Fișele individuale vor fi astfel completate „*la inspirație*“, după propria expresie a câtorva colegi; iar individualizarea învățământului va rămânea subiect pentru examene și nicidecum deziderat de îndeplinit în școală. Aș putea spune că acestea sunt constatări și nu presupuneri. În mare parte însă și aici personalitatea educatorului joacă rolul cel mai însemnat.

Ce metode pentru cunoașterea copilului stau la dispoziția educatorului conștiincios ?

După psihologul american *John Anderson* aceste metode sunt: 1. observația incidentală; 2. biografia copilului; 3. observația sistematică; 4. metoda chestionarului; 5. metoda psiho-analizei; 6. metoda cercetării faptelor caracteristice din viața copilului de o însemnătate clinică sau interesante pentru studiul personalității sale; 7. metoda măsurării funcțiilor sufletești simple prin ajutorul testelor simple; 8. metoda testării funcțiilor complexe; 9. metoda clasificării sau rangurilor; 10. metoda experimentală; 11. metoda constituirii grupului de experiență și grupului de control; 12. metoda perechilor (cuplurilor) de control; 13. metoda statistică; 14. metoda analizei.*) Aceste metode sunt reduse de dl C. Georgiade la⁹, la care se mai adaugă metoda genetică.

Problema este: care, din mulțimea aceasta de metode poate fi utilizată cu succes de un educator conștient și care, pe lângă condițiunile de a da rezultate obiective, îndeplinește și pe cea a timpului, care pentru educator trebuie să rămână în cea mai mare parte ocupat cu instrucția și educația? . . . Deci, care dintre aceste metode ne reclamă mai puțin timp, deoarece nu putem transforma clasele noastre în câmpuri de experiență. Dar problema se agravează și mai mult acolo unde învățătorul lucrează singur la o școală întregă și are un număr prea mare de copii. Oricât de conștiincios ar fi, el nu va putea pune în practică

*) C. Georgiade: Metodele de studiu în psihologia copilului.
(Analele de psihologie, vol. II. 1935)

cunoașterea individualității copiilor săi, ci va lucra, împins de necesitățile programei analitice, fără să țină seama de puterile și capacitățile copiilor, nivelând totul în calea sa și ignorând nuanțele individuale ale sufletului copilăresc, de cari adevărata educație trebuie să țină în primul rând seama.

Este în acest caz învățătorul un vinovat? ... Nu!...

Și totuși cunoașterea psihologică (mai ales) a fiecărui copil în parte trebuie să devină fapt.

Este o eroare credința multora dintre colegi cari spun că e imposibil ca în timpul școlarității să nu ajungă fiecare învățător să-și cunoască elevii, să-i caracterizeze și să-i clasifice. Această eroare provine dintr'o falsă înțelegere a principiului individualizării învățământului și educației, căci înseamnă că după o întreagă perioadă de școlaritate, am ajuns acolo de unde trebuia să plecăm. Principalul în această problemă este întâi să cunoaștem copilul și apoi să-l supunem unei anumite educații care să fie adaptate acestei cunoașteri.

Chiar din primele zile ale venirii copilului la școală, educatorul trebuie să se păsească cu hotărâre la îndeplinirea acestei cerințe. Paralel cu pregătirea care se face în vederea instrucției de mai târziu, în această perioadă de tranziție trebuie să se procedeze la definirea fiecărei individualități în parte, pentruca opera educativă să se facă pe teren cunoscut.

Cum se va face acest lucru și ce metodă trebuie utilizată pentru a se ajunge la scop? . . .

Singura metodă obiectivă este cea a testelor psihologice, care ne permite să-i cunoaștem într'un timp scurt, dându-ne (dacă metoda a fost aplicată cu îndemânare) cele mai prețioase informațiuni asupra sufletului copilăresc și a posibilităților lui. Completată cu metoda anchetelor printre părinți și cu datele antropometrice ce se pot cu ușurință dobândi, educatorul este în posesia unui material din care priceperea sa va scoate cele mai sigure norme pentru acțiunea educativă și instructivă pe care va desfășura-o.

Nu se pune problema aptitudinilor acum, ci numai cea a posibilităților generale de dezvoltare a copilului. Deci teste de dezvoltare la început, rămânând ca cele de aptitudini să fie aplicate dela cl. III în sus, când diferitele funcțiuni încep să se

definească mai mult sau mai puțin în complexul de virtualități cu care copilul e înzestrat.

Nu voiu discuta aici valabilitatea metodei testelor; totuși, pentru prestigiul expunerii, voiu face câteva succinte considerații asupra lor.

S'a spus în general că testele artificializează viața, punându-se copilul în condițiuni speciale de lucru și că, acestea, prin stările speciale afective pe cari le declanșează, ar avea ca urmare un comportament care nu ar fi cel real al copilului.

Această obiecțiune poate fi însă înlăturată prin dibăcia educatorului; în acest scop nu se va prezenta testul ca *ceva deosebit* pentru copil, ci ca o problemă, ca un joc plăcut pe care el este pus să-l deslege, — după cum desleagă toată ziua și celelalte probleme — chestiuni cari i se pun. Căci ce sunt toate celelalte situațiuni în care copilul este pus în tot timpul școlii decât probe în fața cărora el trebuie să ia o atitudine și să încerce o rezolvare? . . .

Întreaga viață nu este doar decât o înlănțuire de probe pe cari fiecare le trece potrivit puterilor lui, existând cel mai strâns raport între felul cum le trece fiecare și între valoarea lui.

În ce privește valabilitatea lor, ar fi de ajuns să ne gândim la marele succes pe care l-au avut cu ocazia recrutării armatelor americane în timpul războiului mondial.

Astăzi, metoda testelor prezintă o cale sigură de a pătrunde în tainele sufletului copilăresc, de a-l cunoaște.

Alegerea testelor însă este o problemă grea. Dar ea nu cade în sarcina învățătorului, ci în cea a laboratoarelor de psihologie.*)

*) Cu elaborarea testelor, cu adaptarea celor streine la mediul și sufletul copilului român, deci cu etalonarea lor, se ocupă în deosebi Laboratorul de Psihologie din București, de sub conducerea dlui *prof. univ. Rădulescu Motru*. Activitatea aceasta a fost completată și prin cursurile de perfecționare ținute la București în acest an și la care au luat parte învățători din toate unghiurile țării.

Pe lângă toate acestea, Laboratorul a trimis conferențieri în mai multe orașe din țară; chiar la Tg.-Mureș a fost în Iulie dl șef de lucrări *I. M. Nestor*.

Astfel, activitatea Laboratorului de Psihologie din București e menită să dea o nouă îndrumare învățământului românesc, care nu va putea fi niciodată îmbunătățit prin circulări ori alte măsuri de birou.

Ne propunem a urmări în coloanele revistei noastre întreaga problemă, expunând nu numai teoretic ci și practic metodele Laboratorului de Psihologie din București.

Vom începe cu acelea pentru cunoașterea copilului la intrarea în școală.

O metodă de un deosebit interes propune dl I. M. Nestor.*) Această metodă este adaptată în parte după psihologul german Herbert Winkler și constă în cercetarea gradului de dezvoltare a însușirilor fundamentale ce se cer copilului pentru asimilarea cunoștințelor, pentru încadrarea lui într'o comunitate de semeni, precum și pentru scris, citit și socotit, însușiri cari indică posibilitatea de învățare, randament și gândire.**) Aceste însușiri sunt: însușirea de combinare constructivă, înțelegerea formelor, memoria motrice, memoria auditivă imediată, memorarea materialului cu înțeles, înțelegerea verbală, dexteritatea verbală, înțelegerea numerelor, memoria vizuală, bogăția conceptelor și cuvintelor, fantasia, numirea culorilor, înțelegerea noțiunilor, spiritul de observație, rapiditatea înțelegerii, dexteritatea manuală, concentrarea (atenției) și rezistența.

Examinarea fiecărui copil cu ajutorul acestor 17 experiențe stabilește: a) însușirile psihice propriu zise, b) aptitudinile de randament și voință și c) cunoștințele căpătate prin educație. Examenul este individual și se poate face la o clasă întreagă în timpul celor 2—4 săptămâni de exerciții pregătitoare pe care le prevede programa.

Materialul este simplu și se poate căpăta, împreună cu instrucțiunile necesare, dela Laboratorul de Psihologie din București, str. Edgar Quinet.

În numărul viitor vom continua cu rezultatele aplicării acestei metode la școala de aplicație.

Gh. Aniței.

*) I. M. Nestor: Metoda de cercetare psihologică a copilului de 6—7—8 ani.

**) I. M. Nestor: Op. cit. (pag. 1—2).

Problema cosmologică.

Punând la dispoziția intelectualilor noștri aceste însemnări nu din preocupări de pedantism o fac; cerințele impioase ale timpului pretind oricărui spirit o orientare cât de introductivă în metafizică și filosofie și cutez să afirm, că atât pentru cei inițiați cât și pentru ceilalți nu vor fi lipsite de justificare: o reîmprospătare pentru cei dintâi și o cunoștință nouă pentru cei din a doua categorie. Intelegând multiplele cauze care nu dau posibilitate oricui să-și însușească astfel de cunoștințe, am luat hotărârea publicării acestora și având convingerea sigurei desorientări ce stăpânește azi mai toate mințile, am triat și majoritatea părerilor emise asupra problemei cosmologice pentru a avea fiecare dintre noi încă o împrejurare de a discuta și lămuri mult nelămurita întrebare a existenței, geneză, evoluție, finalism.

Activitatea și pasivitatea în natură n'au loc când și când sau numai ici și colo, ci neconțin și pretutindeni. Toate mișcările din timpul infinit și spațiul infinit formează în realitate o singură mișcare; lumea materială este un sistem unitar cu o mișcare unitară. „Orice corp simte tot ce se petrece în lumea întreagă“ Leibnitz, *Monadologie* & 61.

Realitatea înfățișează un sistem unitar, organizat, stăpânit de legi pe toată întinderea lui, un cosmos. Trei ipoteze cosmologice vin și încearcă să explice această problemă a naturii:

a) Atomismul afirmă că prin alăturarea întâmplătoare a unor elemente, independente în sine, ia naștere aparența unității. O legătură internă, primitivă între atomi nu există, dar în mișcarea lor s'au întâlnit, indiferenți fiind unul de al-

mul, în spațiu, născându-se acele combinații trecătoare numite lucruri sau conexiuni de lucruri.

Empedocles zice că s'au născut mai întâiu părțile izolate; brațe și picioare fără trunchiu; ochi și urechi fără cap, spre a se întâlni apoi acestea și uni pentru mai multă vreme când se potriveau unele cu altele și dau apoi un tot indivizibil. Aristotel opune acestei închipuiri părerea: „un întreg este mai înainte ca părțile, acestea cresc în șir din întreg și nu există pentru ele altfel de naștere“ și cu drept cuvânt, căci ce-ar fi să credem că perii unei piei de leu sau elefant, după ce s'au născut aparte și au rătăcit singuri pe lume cu sutele de mii, s'au adunat deodată, într'o zi, pe o piele, care și ea trebuie să existe, introducându-se fiecare fir în gaura prestabilită. Cel mai mic fir de păr nu se va naște decât pe corpul căruia aparține oricât ai amesteca atomii la un loc.

Anaxagoras, cel dintâiu în lumea greacă, a rostit ideia bogată în urmări: „numai în rațiune își are originea ordinea realității.“

Platon și Aristot își însușesc ideia și în întreaga lor filosofie formează axul concepției lor despre lume. Democrit întemeiază curentul filosofiei naturale, atomisto-mecanice. Epicur o admite; Socrate se dă de partea speculațiunii idealisto-teleologică.

Filosofia modernă cu interesul predominant pentru științele fizice se dă de partea primei concepțiuni — Democrit. În sec. 16-17 apare o puternică antipatie pentru explicarea teleologică și filosofia lui Aristot cu greu îi poate rezista. Ca tendință la Bacon și Descartes, culminează cu Spinoza care respinge pur și simplu explicarea problemei naturii prin scopuri și inteligență conștientă. În sec. XVIII-lea, apare o reacțiune și concepția teleologică se restabilește. Filosofia poporană germană și engleză din acest secol admite existența unei minți supranaturale; Loke și Leibnitz caută să concilieze chiar toate antagonismele cu osebire cele privitoare la această problemă. Neputința de a se releva toate misterele după prognosticurile filosofiei descartiene, care credea că prin arătarea mecanismului se va descoperi orice

taină privitoare la mașina acelui mecanism, mai mult — microscopul a dus în fața unor taine și mai de nepătruns, toate acestea au făcut ca și naturaliștii să adopte concepția teleologică în lipsa alteia mai bune. În prima jumătate a sec. 19-lea pare aproape dispărută concepția atomisto-mecanistă despre lume. Insuș Voltaire și Hume desaproabă pe Empedocles, totuși slăbiciunea acestei argumentări — teleologică — a pus pe mai mulți gânditori în fața unei dileme de nerezolvat. Concepția biologică desăvârșită prin Ch. Darwin pare a fi redus din greutatea cele mai apropiate și mai apăsătoare.

b) Teismul antropomorfic, afirmă deopotrivă: unitatea, organizarea și orânduiala realității nu sunt un rezultat al întâmplării sau unei mișcări oarbe. Forma lumii se poate explica numai prin activitatea unei inteligențe conștiente de sine, care lucrează în vederea unor scopuri și care anticipează prin idei împărțirea și scurgerea vremii. „Totul trebuie să se întâmple și să explice în mod fizic; și totul trebuie considerat și înțeles metafizic“ Friedrich Paulsen. Dacă această argumentare — teleologică — vrea să nu rămână la simpla negare a explicărilor fizice, dacă vrea să rămână o teorie pozitivă a realității, atunci să răspundă la 2 întrebări: 1. Scopul ce urmărește în toate acestea acea inteligență; 2. să demonstreze că natura este un sistem potrivit de mijloace pentru ajungerea lui. În ce privește scopul, știm că orice teleologie n'ar ezita să ni-l dea, cum că: „Dumnezeu ar fi făcut totul pentru viețuitoare și pe acestea pentru fericirea lor proprie“ S. Reimarus. Relativ la mijloace, natura procedează după maxima: „Pieirea este regula, conservarea și dezvoltarea este excepția“. După cele spuse credem că că nici teleologia naturală nici cea istorică, n'are valoare de teorie științifică; orice filosofie care a înlăturat concepția geocentrică și antropocentrică despre lume să nu-și mai facă vreo iluzie, căci toate dovezile care vor să constrângă spiritul și rațiunea să cunoască în rânduiala lumii fapta unui spirit supranatural și conștient de sine, care lucrează cu intenții ce pot fi pricepute de noi, rămân cu desăvârșire în urma datoriei unei argumentări științifice

c) Panteismul admite principiul unității ca immanent lu-

mii. Realitatea este o existență unică, unitară, nu unitatea, ci pluralitatea este secundară. Elementele realității nu sunt lucruri independente, a căror sumă ne dă întregul, ci ele sunt momente condiționate de tot, determinări sau modificări ale naturii sale existente în el.

Teoria evoluțiunii. Cel dintâiu care s'a încercat să dea o valoare științifică acestei concepțiuni a fost biologul francez Lamark, în *Philosophie Zoologique*, 1809. Ideile filosofilor naturaliști germani Schelling, Oken, Goethe, mergeau pe căi înrudite. Cercetarea exactă avea o atitudine foarte rezervată până când geologia și paleontologia încep să se impună grație descoperirilor făcute. Charles Darwin, în studiile sale biologice, nașterea speciilor prin selecție naturală, 1859, Originea omului, 1871, dădu naștere unei adevărate revoluții științifice. Principiul transmutației, stabilit de Darwin că forța ce imprimă mișcarea în evoluțiunea formelor de viață este lupta pentru existență — *Struggle for life* — și selecția naturală ce rezultă. Precum oul sau individul crud este predeterminat spre dezvoltare într'o anumită direcție și își îndreaptă voința spre aceasta, tot așa s'ar putea spune și despre tipurile spețelor „în statu nascendi“ ele sunt înzestrate spre evoluție într'o anumită direcție și au voința îndreptată în această direcție — voința — nu o voință prevăzătoare condusă de intenții, ci o voință care se manifestă în instinct și care se mișcă în toți indivizii speței, ar fi în ultima analiză, formatorul ființei care se înfățișează în forma corporală prin activitate. Această activitate lasă în urmă o dispoziție și se fixează în organism ca habitudine, producând schimbări de structură permanente și transmisibile prin ereditate.

Meritul acestei teorii constă în desarmarea aproape completă a ipotezei creierii lumii prin intermediul unei inteligențe care lucrează cu intenții, însă reala valoare o prezintă lacunele ei care dau prilej în a formula mereu întrebări și dă îndemn la deslegarea lor.

Atâta timp însă cât evoluționiștii nu vor răspunde la întrebarea dificilă: nașterea primordială a vieții organice, rămâne și această explicație o simplă ipoteză, mai multu-

mitoare pentru rațiune, dar tot așa de insuficientă ca și celelalte: „Zeigten die Götter doch nicht den Sterblichen alles von Anfang; Sondern sie suchen essees selbst un finden allmählich das Bessere „Xenofanes. (Doar zeii n'au arătat muritorilor totul dela început; ei înșiși caută și găsesecă treptat tot lucruri mai bune.)

George V. Mocofan.

In casa morților vii.

Trecând pragul acestei case, mă cuprinde o teamă care isvorăște din respectul și pietatea ce dătez tuturilor aceloră pe cari lumea v'a așezat aici. Liniștea cutropitoare e singura stăpână pe aceste meleaguri și mă face și pe mine care mă plimb printre aceste morminte de sticlă, să las în prag zâmbetul ușuratec și noianul grijilor față de meschinele preocupări ale vieții de toate zilele. Aci totul e deosebit și de aceea, prin minte nu-mi trec decât gânduri cari v'au frământat pe voi, probleme în fața cărora ați asudat și veghiat nopți întregi. Vă văd cu capul răzimat în palme, lângă masa de brad, în odăița luminată cu un muc de ceară, făurind universuri noi, ori descoperind legile celui vechiu.

V'ați pus sufletul în gândurile voastre și ați cercat să luminați cărările întortochiate ale existenței, pentru că ați văzut că în lumea noastră misterul domnește și răul ne sângerează. Cu ciocanul minții ați isbit în imensa poartă a necunoscutului, cerând intrare și cu puterea voinței ați luptat ca să biruiți răul. Însă taina a rămas tot atât de mare; iar împărăția durerii nu și-a clintit din loc fruntariile.

Cine ar putea spune care dintre voi a fost cel dintâi care și-a căutat refugiul aici? Poate ai fost tu, nemuritorule, ale cărui gânduri au fost fixate mai întâi pe cărămida nearsă a Babilonului ori pe papirusurile din Tel-El-Amarna.

Voi ați fost creatorii, martorii și tâlcuitorii marilor prefaceri ale lumii. Sufletele voastre au isbucnit în cântece, când viața își desfășura tainele ei; ele au răsunat printre veacuri și au ajuns până la urechile și mintea noastră.

Eroii și trădătorii, sfinții și păcătoșii, asasinii și milostivii, conducătorii de noroade și anonimii veacurilor, sunt cu toții creaturi de ale geniului vostru. Lumea a fost în lumină ori în întunec

după cum au luminat stelele dintre voi, ori liliecii și moliile cugetării creatori de vecinice frumuseți și iconoclaști de vecinice valori, lutul în care a locuit focul sufletului vostru, cine știe în compoziția carei pietre sau plante a intrat, în vreme ce esența concentrată a sufletului vostru, lumea care vă admiră și vă unește, a concretizat-o cu slove pe file de hârtie, pe cari le-a strâns în scoarțe de stejar și le-a așezat în mormintele în cari vă privim.

Noi, epigonii și pigmeii, stăm înmărmuriți în fața biciului judecății voastre. Cu fruntea încrețită cercăm să ne descurcăm prin labirintul gândurilor voastre.

Sunteți aproape toți de față. Vremurile și locurile nu v'au împiedecat de a vă întruni în această casă, pe care nepricepuții o numesc „Bibliotecă“, deși pe nedrept. În mijlocul vostru toate apar altfel decât afară.

E soare galben și praf pe stradă; muget de claxon și fum de benzină. Oamenii se iubesc, isbesc, invidiază și compățimesc. Ca pe vremea voastră. În definitiv, sunt niște copii incorigibili.

Lumea voastră aici, între acești patru pereți. Să nu vă dorii afară pentru că ați avea o iluzie în plus și să nu încercați a ieși fiindcă lumea la mulți v'ar sparge capul. Ori poate nu știți că aerul e plin de praf de pușcă și scrum?

Aici sunteți la adăpost și în liniște. Nici șoarecii, vechii voștri dușmani, nu vă conturbă, nici ploaia nu vă udă, ca odinioară când erați aruncați pe sub streșini de case. Mucegaiul nu vă urâțește, ca mai de mult când petreceați prin stranele bisericilor dărăpănate.

Când ați pus piciorul în această casă, păzitorul vostru gri-juliu, pe lângă faimosul vostru nume v'a mai adaos unul, cabalistic. Tu *Homer* ai în cap pe „A“. Știi ce însemnează această literă? Ea îți indică dulapul în care locuiești, fiindcă dacă te-ai chema cineva, în nopțile lungi de iarnă să-i povestești ceva despre „Paris cel frumos“ sau despre „Achile cel iute la picior“, când te-ai reîntoarce să te știi duce la locul tău, neconturbând casele celorlalți. În spate mai ai numărul „70“, nu pentru că ai fi rob ci pentru că ești legat de *Shakespeare* care este însemnat cu „69.“ Știi tu cine-ți este soț? N'ai de unde ști, fiindcă e mai tâ-

năr cu câteva mii de ani decât tine. Iți spun că e vrednic de to-vărășia ta.

Ce pașinici sunteți cu toții, deși sunteți mulți. Gândurile voastre cari se ridicau în talazuri, iscând furtuni îngrozitoare, ce tare sunt strânse între pagini, parcă este stoarsă toată vлага din ele. Sunt ca frunzele de ismă pe care cine știe ce mână le-a așezat între file, indicând un gând, o întâmplare mai deosebită.

Au încetat contradicțiile dintre *Gorgias* și *Socrate*, dintre *Herakleitos* și *Plato*; iar *Aristotel* se simte bine în societatea negurosului *Kant*. Timpul, spațiul și concepțiile despre existență v'au indușmănit pe veci; lumea noastră așa vă socotește și azi; însă trecerea voastră la vecinica viață, rezervându-Vă aceeași soartă și închizându-vă în același mormânt, v'a apropiat. Lumea nu v'a cunoscut prea bine, deaceea v'a împerecheat, deși voi ați urmărit și urmăriți acelaș scop deși cu mijloace și pe căi deosebite: ați voit să ne spuneți ce-i adevărul și unde se găsește. Răspunsul vostru, e adevărat, și azi împarte lumea în tabere gata de luptă.

Ce ironie! *Voltaire* lângă *S. Toma*. Cum ați ajuns la-olaltă? Doar ați fost polii diametral opuși ai gândirii și ai simțirii. Acuma gândirile voastre stau alături fără să se ciocnească? Tu, *Voltaire*, o viață întreagă ai înjurat tot ce este mai sfânt; n'ai recunoscut pe nimeni mai mare, și-ai fost singurul tău idol. Pe când *S. Toma*, cu gândul tău într'aripat ai legat lumea materiei de a spiritului, dându-le stăpân, deci soartă vremelnică și vecinică. Viața și-a fost un Psalm de slavă către cel Preainalt spre care ai îndreptat sufletele oamenilor.

Dar în colțul acela întunecat cine oare se furișează? Iată o nouă curiozitate; dealtfel suntem în lumea celor mai bizare lucruri. *S. Francisc de Assisi* și *E. Zola*, umăr la umăr. Toate v'au deosebit în viața pământească, foarte multe vă deosebesc și în viața voastră de bibliotecă. Nu purtați numai număr deosebit, ci și îmbrăcăminte deosebită. Sfinte Francisc, logodnicul celei mai curate sărăcii, sufletul și gândurile Tale, posteritatea care nu te prea cunoaște și nu vrea să le urmeze, le-a legat în coperte să-race și fără să-și dea seama cred că și-a făcut mare bucurie, fiindcă și aici, știu că vrei să fii cel mai umilit dintre toți, cel din urmă în cinstea omenească, să te pierzi printre ei, uitat de

toți, ca așa să te poți bucura în taină de toate creaturile lui Dumnezeu pe cari așa de frumos le-ai cântat, până erai între noi. Vecinul Tău Zola, a iubit pururea belșugul, bunul trai și n'a știut ce-i înfrânarea trupului, adecă a „măgarului“, după cum îți plăcea să numești trupul. Ba, prin tot ce a scris și făcut, a îndemnat lumea la deslegarea și desfrânarea măgarului și s'ar fi bucurat dacă ar fi văzut lumea transformată în lupanar. Lui așa-i șade bine și aici, să aibe numele scris cu litere de aur pe călcăiu de piele; iar gândurile nefaste, să-i fie strânse în coperte îmbrăcate în piele, doar luxul și desfrâul sunt prieteni vechi.

Stau în mijlocul casei voastre și vă privesc cum stați câte două trei sute de inși, într'un dulap; voi a căror gânduri nu le poate cuprinde lumea întregă.

Sunt mulți între voi pe care nu-i cunosc decât abia din nume și aș dori mult să vă cunosc pe toți, așa după cum sunteți, deși știu că doresc imposibilul, pentrucă pe unii nu vă pot pricepe din cauza gândurilor voastre neguroase; pe alții nu vă pot urma, pentrucă ați dus pe mulți la pierzare; așa încât rămâneți de tot puțini, voi vechii mei prieteni pe cari vă cunosc, înțeleg și cerc să vă urmez.

Aș vrea să știu ce faceți voi noaptea, când lumea noastră doarme. Nu cred că voi dormiți, ci cred că pe la miezul nopții se deschid dulapurile și vă așezați pe scaunele goale de lângă masă și începeți discuția problemelor pe cari nu le-ați putut rezolva în viața aceasta. Cine știe dacă nu veți fi putut deslega acuma taina vieții noastre? Ar trebui să ne-o spuneți, doar sunteți *morții vii*.

I. Miclea.

CÂMP DE LUPTĂ.

Urlă coclaurii
Ard curcubeie,
Parcă balaurii
Scurmă 'n tranșee.

Plug de jăratice
Fulgeră 'n zare
Umbre zănatice
Ies din cuibare.

Țelina jerue
Trombe de zloată
Cresc și se năruie
Surd peste gloată.

Harcăt și plesnete
Iureș de grupuri,
Iadul de trăsnete
Cade 'ntre trupuri.

Neputincioasele
Brațe se 'ncaeră,
Pârăe oasele
Glasuri se vaeră.

Gâlgăe geamătul
Inverșunării,
Crezi că e freamătul
Tulbure-al mării.

Și, viforelnică
Sus pe crenelă,
Moartea drumelnică
Stă santinelă.

Alex. Ceușianu.

CRUCI.

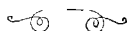
*Cruci albe, cruci negre, cruci părăginite,
Cruci de cimitire jalnice de sat,
Cruci de care-atârnă candeli rușinite,
Funigei de toamnă v'au împresurat.*

*Funigel de toamnă, funigel subțire,
Eu sub care cruce voiu dormi cândva?
Cine îmi va pune semn de amintire,
Numele pe cruce cin' mi l-o săpa?*

*Cruci părăginite, cruci de cimitire,
Toamna-și irosește plânsul peste voi..
Cruci albe, cruci negre, cruci de cimitire,
Voiu dormi ca mâine străjuit de voi.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

C. Ștefăniu

PE-UN SOCLU

*Bulgăr de aramă
Smuls din țiparniță de lut;
Smoc de lumină pe-o sprânceană,
Imn înghețat pe un zâmbet mut
Și-adânc în goalele orbite
Scânteeea vieții 'nvecinicite.*

*In vatra gândurilor mele
Mi se topește-atâta aur
Și atâtea boabe de mărgele
Imi scapă zilnic din tezaur,
Incât mă'ntreb înfiorat de e sau nu-e
Atâta vecinicie 'n om, cât e'n statuie.*

Alex. Ceușianu.

Poezia lui Gh. Bacovia.

În cursul evenimentelor ce se succed atât de vertiginos, în sbuciumul patimilor și preocupărilor cotidiene, stăpânit de materialismul și egoismul sec a veacului nostru și ademinit de frivolitățile vieții mondene, omul zilelor noastre se simte obosit, simte un gol în suflet, simte ceva greu ce-i întunecă conștiința. În acest haos, în acest disechilibru, unde materia inertă a copleșit orice tendință de spiritualizare, personalitățile cari să se desbrace de tot ce e omenesc și să se înalțe pe culmi degândire, de unde cu conștiinciozitatea geniului nemuritor să contemple spasmurile nimicnicilor omenesti, sunt așa de rare.

Una din aceste rari personalități — care trăiește o lume aparte; lumea poeziei, cu atmosfera ei curată; lumea visurilor, în care nimic nu e omenesc — este poetul Gh. Bacovia.

Puțin cunoscută și poate mai puțin înțeleasă și cu toate acestea poezia lui Bacovia își are cetitorii și înțelegătorii ei, cari și-au făcut un cult din ea.

Fire sensibilă și visătoare, Gh. Bacovia este poetul des-nădejdiilor patriarhale. În poezia sa e ceva straniu, e tristă, dar nu o tristeță goală și seacă, ci o tristeță amară, copleșitoare, e ceva dureros de trist în ea. E o durere sinceră și adâncă, ce pătrunde, impresionează și înfioară. În versurile sale, Bacovia se exprimă sobru, scurt, tăios și cu nervii strânși într'o continuă încordare. Aceste nuanțe specifice formează caracterul cu totul original al poeziei și atmosferei bacoviene.

Contrar scurtimei ei, din poezia lui Bacovia se desprinde, o durere concentrată, ceva greu ca de lut:

*Dormeau adânc sicriile de plumb
Și flori de plumb și funerar vesmânt —
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțiau coroanele de plumb.*

(Gh. Bacovia: *Plumb.*)

*Iubito, și iar am venit . . .
Dar astăzi de-abea mă mai port —
Deschide clavirul și cântă-mi
Un cântec de mort.*

*Și dacă-am să cad pe covoare
In tristul, tăcutul salon,
Tu cântă 'nainte, iubito,
Incet, monoton.*

(Gh. Bacovia: *Trudit.*)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Poezia lui Bacovia, ne prezintă viața în toată goliciunea ei, cu tot sbuciumul, cu toate stângăciile și golurile ce fatal sunt legate de chemările pământului, numai că toate impresiile se răstrâng în adâncul sufletului său, profund și cu o durere mută:

*Omul începuse să vorbească singur . . .
Și totul se mișca în umbre trecătoare —
Un cer de plumb deapururea dormea,
Iar creerul ardea ca flacăra de soare.*

(Gh. Bacovia: *Altfel.*)

*Barbăr cânta femeea- ceea
Și 'n jur era așa răscoală . . .
Și nici nu ne-am mai dus acasă
Și-am plâns cu frunțile pe masă,
Iar peste noi în sala goală
Barbăr cânta femeea- ceea . . .*

(Gh. Bacovia: *Seară tristă.*)

*Ea plânge și-a căzut pe clape
Și geme greu ca în delir
In desacord clavirul moare,
Și ninge ca 'ntr'un cimitir.*

(Gh. Bacovia: *Nevroză*).

Cu fiecare vers, poezia aceasta îți picură în suflet, o tristețe grea, e ceva desolant în ea, dar înfiorător de desolant:

*E toamnă, e foșnet, e somn,
Copacii pe stradă, oftează;
E tusă, e plânset, e gol
Și-i frig și burează.*

*Amanții mai bolnavi, mai triști,
Pe drum fac gesturi ciudate,
Iar frunze de veșnicul somn
Cad grele, udate.*

BCU Cluj / C (Gh. Bacovia: *Nervi de toamnă*).

*Ascultă tu bine, iubito,
Nu plânge și nu-ți fie teamă —
Ascultă cum greu, din adâncuri,
Pământul la dânsul ne chiamă...*

(Gh. Bacovia: *Melancolie*).

În poezia lui Bacovia nu vom găsi: — cum observă așa de frumos N. Davidescu — „nici vara holdelor bogate, nici aceea a uriașelor nopți cu lună, nu e vara toridă a lui Iulie, ci este o vară lăuntrică, ucigătoare, prin căldură și par'că totuși, prin aceasta, și creatoare, ca hoiturile dătătoare de viață pentru viermi, de greoaie valori sufletești:

*Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Chiar pentru asta am venit să-ți spun —
Pe catafalc, de căldură 'n oraș,
Incet, cadavrele se descompun.*

*Cei vii se mișcă și ei descompuși,
Cu lutul de căldură asudat —
E miros de cadavre, iubito,
Și azi chiar sânul tău e mai lăsat.*

*Toarnă pe covoare parfume tari,
Adu roze pe tine să le pun —
Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Și 'ncet cadavrele se descompun.*

(Gh. Bacovia : Cuptor).

Versurile acestui poet sunt desăvârșite și ating adeseori perfecțiunea poeziei clasice și debunăseamă că Gh. Bacovia — numele literar a lui Gh. Vasiliu, ce și trăește lumea poeziilor sale singuratic, puțin cunoscut, într'un târg moldovenesc — va sfârși prin a determina și alimenta un nou curent literar.

Petru Natea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA.

Luna Tg.-Mureșului

— Reflexii postume —

Ori ce s'ar spune, »Diana« târgumureșană nu prea a avut mulți admiratori. Poate orașul e prea excentric (față de arterele economice), poate reclama nu a fost destul de însuflețită; pozele-afișe ce vesteau marelle evenimente erau cam mărunte și ne-atrăgătoare, ori poate s'a crezut că acest târg »săcuesc« (Novum forum Siculorum) în afară de fleică și faimoasa plăcintă cu brânză de vacă (Varga béles) nu poate produce nimic deosebit?!

Și totuș puținii oaspeți cari au sosit aici să vadă orașul în luna lui de primeneală, nu s'au ostenit zadarnic.

Au văzut cum prin hărnicia unui primar, moț de origină și erou de la Tisa, străzile până mai ieri desfundate, au căpătat ca prin farmec netezimea asfaltului proaspăt vărsat. Gurile rele șoptesc însă: »Doamne cu ce preț? 26 milioane! Auzi, D-le Vancea, calci pe douăzeci și șase milioane!/? Ce risipă!« Dar e mai bine oare »să dai în gropi« ca până acum și totuși bugetul să se mântuiască? Tot e bine că pe urma atâtor milioane rămâne cel puțin »pata neagră« a pardoselii bituminoase.

Dar s'o luăm de la gara frumos »românizată« pardon »ultramodernizată« prin îngrijirea șefului său (DI Romanescu) și să privim ca într'un caleidoscop ceceace acest târg are mai de seamă, oprindu-ne mai mult la expozițiile aranjate ad-hoc.

În primul rând ne întâmpină salutul gingaș al florilor înșirate dealungul trotuarelor, dând orașului întreg înfățișare de grădină. Ce frumos ar fi dacă nărăviții bipezi, ori patrupezi ar cruța mai mult aceste brazde lungi de flori!

Dela gară până în centru, nimic deosebit ca arhitectură. Doar »urloaietele« câtorva fabrici de mici proporții, mai pătează cerul cu fumul lor întunecat. Fabrica de zahăr, faimoasă mai ales de când cu procesul său de contravenție: 11 milioane... (Achitat! Să nu mai vorbim de ea!). . . Cea mai »lăudăroasă« fabrică de mobile din țară »Székely și Réty«. Are mai mult de 300 ucenici și lucrători, dar din aceștea numai 10 sunt români. Actualmente lucrează cutii de radio pentru Moscova. O rafinărie de petrol cu capital budapestan. Administrație pur minoritară.

O școală de meserii ce scoate mai mult șomeri, sau mici funcționari; 8 școli primare rămase moștenire (clădirile) dela vechea stăpânire. Lipsite de soare și cu înfățișare posomorâtă ca mai toate edificiile austro-maghiare. Ici colo zărești »block haus-uri« mititele, greoaie și fără gust. Dar orașul trebuie »modernizat«! Acoperișurile înclinate dispar unul câte unul și în curând vrăbiile nu vor mai avea unde să-și facă cuiburi, iar cuconițele își vor putea expune nudul razelor ultraviolete pe propria lor terasă.

Iată-ne în centru! Inmărmuriți ne oprim în fața unui enorm bloc de beton înțepat pe dinafară ca o pogace. Blocul are și uși de stejar tăiate nemțește și ferestre ferecate cu aspect de fabrică sau atelier. Blocul susține o cupolă »obelisc« rețezat pe la vârf și mânjită cu cocleală verde de aramă. Coloane dorice cu capitele ionice, arcade și boiandrugi din renașterea germană, bolți și arcuri romane, ori din renașterea italiană. Două cupole răslețe, fără stil, au cruci bizantine pe vârf. Trebuie să fie biserica nouă greco-catolică. Ne închinăm cu smerenie, dar tresărim de bucurie că în sfârșit a ajutat Dumnezeu și pe cei mai »ingenunchiați« locuitori ai acestui târg să-și clădească o biserică în mijlocul orașului. Ar fi fost și mai bine dacă se clădea după stilul și gustul românesc. Intrăm. Interiorul e plăcut și plin de farmec. Doar iconostasul e prea încărcat cu ornamente și prea bogat în aur. Ușile sunt prea strimte. Zugrăveala și ornamentația, armonioasă. Păcat că în afară de pictură și ornamentația de gips, totul e lucrat de minoritari, deși mai sunt și români cari se pricep. Oare la bisericile lor, lucrează vreunul de ai noștri?

În celălalt capăt al pieții o altă biserică și mai măreață

și mai impunătoare. Combinație întâmplătoare de arce și bolți, firide și arcade. Terasă majestoasă în față, abundență de lam-pioane sferice. Zidărie multă, conglomerat de forme și linii. Clădire monumentală dar cu prea puțini credincioși la slujbe, poate din cauza răcoarei și curenților din lăuntru. Fiind prea spațioasă ecoul frânge în două glasul preotului. Din predici nu înțelegi nimic, fiecare vorbă se aude dublu.

Zugrăveala e o foarte curioasă încercare de modernizare a artei bizantine. Cadrează cu arhitectura interioară rece și neprietenoasă, dar figurile au expresii vulgare și corpurile sunt încovoiate, cabrate ori desarticulate. Ce rost vor fi având pomișorii piramidali ce separă sfinții unul de altul? E frumos ornamentul de la baza pantocratorului. Pictura e abea începută, asemenea catapeteazma. Cât de greu s'a ridicat această biserică, cu câte necazuri și mai ales cu câte milioane? . . . Nu interesează! Principalul e că avem catedrală pompoasă, mândră, demnă de cultul dominant și ea va rămâne deapauri ca un simbol al biruinței și dreptății poporului român drept credincios.

În dreapta bisericii stă de santinelă scrutând zarea statuia „Soldatului român“. E opera puțin reușită a sculptorului Schmidt. Soldatul seamănă mai mult a teuton decât a român neaoș. Picioarele par de lemn. Vulturul înfipt în piscul de piatră impresurat cu ederă, e fără avânt și fără viață.

E însă superior »omului cu mârtoaga« ce ar vrea să reprezinte pe »Craiu Munților« cea mai măreață figură istorică a Ardealului. Dar statue echeștră nu-i ușor să faci. În toată lumea sunt abea 5 reușite. Suma a fost prea mică (un milion) pentru un monument așa de mare. De curând monumentul a suferit o mică circumcisiune. I s'a tăiat colțul de la șea . . . De ce? . . . Știe numai dl. Seiler! Peatra soclului a suferit de ger. A plesnit și a trebuit să fie schimbată.

O măsură bună e pitularea closetului în subsol. Asemenea ar trebui ras din rădăcină ghișeul diform al »Distribuției«. Sunt locuri destule, ceva mai în dos, pentru benzină.

În fața multicolorei primării trebuie să stăm mai mult. Până și țigla de pe acoperiș e smălțuită tricolor: cărămiziu alb verde. Policromia aceasta țipătoare dar de efect a vrut să înfățișeze cât de puternică și țanțoșe era oficialitatea maghiară

de pe vremuri. Geamuri mari cu »vitrail« reprezentând figuri istorice. Intrare monumentală cu scări de marmură, abundență de ornamente, ghirlande aurite, embleme și blazoane, exces de lux și bogăție, sfidare a poporului sărăcit al comunelor din jur, din truda căruia s'a clădit mărețul palat.

O turlă cu vârf ascuțit ca un ghimpe noduros se înalță deasupra unor strimte încăperi ce au servit pe vremuri de celine blestamate în cari au fost închiși și poate martirizați sau torturați mulți din aceia cari nu au avut altă vină decât aceea de a-și îndrăgi neamul, limba și credința strămoșească.

Sub zmațul lucitor al acestui palat faimos, cine ar putea spune câte lacrimi nu au brăzdat ochii bieților valahi necăjiți cari veneau aci să-și spună păsuile sau să întindă cu mâna tremurândă — îngâmfatului funcționar cu mustața în furculiță — vreo jalbă scrisă într'o limbă pe care nu o putea pricepe.

Acest palat ca și cel alăturat (Palatul Cultural) au fost ridicate prin strădania primarului maghiar Dl Dr. Bernády Gh. în anul 1911—13. Ele formau mândria acestui târg și erau considerate ca unele din cele mai de seamă perle ale stilului neomaghiar nu de mult »inventat« de către iscusiții artiști evreomaghiari. Nici o cheltuială nu a fost cruțată pentru ca aceste monumente arhitectonice să întruchipeze cea mai expresivă și caracteristică îmbinare a tot ce arta ungurească nou născută avea mai desăvârșit. Dar dacă primăria cu toată policromia și tendința de a scoate ceva pur original, nu a reușit să scape cu totul de influențele evului mediu și a »Bidermayerului« despre palatul cultural făuritorii pot spune cu mândrie că au învins în lupta pentru originalitate și au creat o operă de artă maghiară unică și neîntrecută. Se înțelege, acele balcoane cuiburi, acele ornamente de origină arabă ori persană le mai întâlnim la multe edificii austro-maghiare, asemenea arcadele și crenelurile din stilul neo-roman, însă luat în totalitatea lui, Palatul Cultural din Tg.-Mureș reprezintă cel mai reușit edificiu în stil maghiar. Ferestrele mici ascunse ne amintesc tăietura ochilor mongolici. Liniile și formele atât de variate, ieșiturile și intrările turburătoare dar oarecum plăcute, racordările ca și proeminențele se aseamănă cu întortocherile sufletești ale aceluia popor care pornit din stepele Asiei a cutreerat toată Rusia, a înspăi-

mântat întreaga Europă cu invaziile prădalnice pentru a se cuminti deodată la un semn al Papei de la Roma și prin voința fermă a unui voevod sângeros, așezat între sfinții catolici, au primit creștinescul botez lepădându-se așa de ușor de zeul lor Hadur. Bogăția frescurilor măestrit lucrate de cel mai de seamă pictor decorativ și compozitor Körösfői-Kris Aladár, bazoreliefurile, bronzurile și risipa de marmură roșie, ne înfățișează trufia și lipsa de cruțare a maghiarului când e vorba să facă ceva pentru »binele obștesc«, sau pentruca să arate altora cât de civilizată, cât de nobil, cât de talentat este »El«.

În interior grandiozitatea e și mai pronunțată. În pridvorul larg dar întunecos, te uimește de cum intri măreția coloanelor căptușite cu marmură neagră, panourile decorative cu figuri fantastice, evocări din poveștile, ori legendele săcuesti. Bizareriile din epopeele huno-maghiare, un ciudat amestec de arhaism, rusticism aproape sălbatic, cu clasicism și mai ales modernism de ultimă și exagerată scliviseală. Nici sesesionul special al lui Vigand nu este absent. Oglinzi enorme din cel mai fin cristal metaloplastie când filigramică când dură și bătoasă, abundență de scări din marmură sură, balustrade groase de marmură, ferestre cu figuri istorice, idile ori scene din viața câmpenească a săcuiului idealizat de mâna măiastră a artistului, sobrietate în culori, vibrație în linii și forme, măreție și feerie în înșiruirea candelabrelor ori altor corpuri luminoase, mobilier rustic dar frumos lustruit în culori închise, stejar poleit, scaune monumentale, fotolii bogat căptușite cu catifea groasă. În sala cea mare de cinematograf o minunată orgă cum rar întâlnești în Europa. Puțini sânt însă muzicanții cari știu să »manevreze« artistic această orgă.

O sală »de oglinzi« neîntrecută în splendoare. Rame și oglinzi minunate, lumină discret cernută printre vitrailuri cu bivoli și fete »cucuete«. Mobilier greu de stejar sculptat și lustruit negru, divanuri îmbrăcate în piele fină de capră, parchet lucios acoperit cu covoare mițoase, foișoare și balconașe pentru perechi amoroase, tot ceea ce imaginea bogată a unui artist maghiar poate născoci pe seama trufașei nobilimi a poporului său.

Acest palat cultural a avut drept scop principal asimila-

rea prin cultură a elementelor nemaghiare din împrejurimi. Ideia ridicării palatelor culturale în centrele principale ardelenene a pornit de la Conte Apponyi, f. ministru de culte. Ele aveau să servească drept focare de cultură maghiară pentru Săcui dar și pentru celelalte neamuri conviețuitoare mai puțin privilegiate. Experiența a arătat însă că oricâte turnuri babilonice ar ridica un popor semeț, pentru a subjuga pe alt popor, dorul de libertate va fi mai puternic decât zidurile și lanțurile.

Dar să pătrundem în expozițiile »vremelnice« ori permanente, rânduite în Palatul Cultural cu ocazia unei Tg.-Mureșului, ori înainte și după această lună.

Cea mai sugestivă și folositoare este »mica expoziție«. »sociografică« înfiripată de Dl Prof. Pop Aurel de la șc. normală din Tg.-Mureș. O icoană vie a trecutului în comparație cu traiul de astăzi al românului. Un vechiu cămin gospodăresc cu patul bătrânesc așezat lângă vatra copilăriei noastre dragi. Alături nelipsitul răsboi din care ieșau toate podoabele casei și ale îmbrăcăminteii. Prin el își arăta româncea vrednicia și iscusința mâinilor sale ce nu știau ce este odihna. Lavițe, scaune, mese toate lucrate de meșterul satului simplu dar cu mult gust, uneori cu artă desăvârșită. Pe pereți se înșiruie blidarele cu căni lunguiețe aduse de la Turda, Brașov ori de prin săcuime. Românul ducea la târg grinzi cioplite, donițe, hârdaie, coveți ori măturoaie și aducea »hârburi« să-și împodobească femeia locuința. Pe sub blidare zâmbea culmea vărgată ori înflorită. Deasupra patului așternut teancuri de perini (căpătaie) până sus la grindă. Printre ele sclipeau valurile (sulurile) de pânză de in, cânepă, rareori de bumbac luat pe ouă de la jidov. Icoane zugrăvite pe lemn sau pe sticlă înaintea cărora ardea candela de sufletele celor duși pe altă lume.

Toate icoanele erau pe peretele de la răsărit, altfel era păcat și nu era »de-a bună«. Prin colțuri unelte casnice frumos rânduite. În trecut fiecare fată se întrecea în gâteala odăilor, în tors, în cusut, în țesut împletindu-și visele tinereții sale în migăloasele broderii și podoabe ce stârnește azi admirația și gloria artei populare românești așa de prețuită în toate colțurile lumii. Dl prof. Pop prin expoziția sa ne arată superioritatea trecutului față de prezentul înstrăinat și jidovit. Astăzi totul se

fabrică la oraș, fără gust, fără artă, fără trăinicie. Totul e fals, făcut la repezeală și nepotrivit cu traiul și sufletul românesc. Mobila ce se vinde în piețele publice în zile de târg și care formează azi zestrea fetelor de măritat, e o oribilă mutilare a stilului burghez din sec. al XVIII-lea, din brad vopsit imitând în mod neîndemânatec ulmul, ori stejarul. Sub vopsea lemnul e putred, copt, ori plin de noduri, pentru a se putea vinde cât mai ieftin.

Cu timpul vopseaua ieftenă și proastă, crapă, se cojește și mobila devine din ce în ce mai urâtă, făcând odaia neprietenoasă.

Icoanele de azi sunt cromo-litografii desgustătoare, sfinți cu tipuri nemțești zaharisite, dulcegării italienești, maimuțării după Rafael, Ruisdael, Murillo, Stuk ș. a. Toată evlavia piere în fața icoanei catolice litografiate ce reprezintă pe Isus îmbujorat la față ca un făt frumos, cu inima enorm mărită scoasă în fața pieptului și străpunsă de o sabie, simbol banal al durerii concepută în spirit iezuit. Ce chipuri mângăetoare și neprihănite au însă sfinții naiv zugrăviți de vechii iconari pe lemn sau pe sticlă? Ce urâte sunt blițele de azi decorate după »șablon« cu ornamente ungurești ori nemțești degenerare! Cum se urâtește încântătorul port vechiu românesc, împrumutând mereu desene streine și materie proastă din fabricile jidovești!

Cum piere farmecul podoabelor casnice pe măsură ce lucrul de mână e înlocuit cu cel de mașină! Lenea, luxul, nepriceperea izgonesc din sufletul nostru și dragostea pentru ce e frumos și bunul gust poate și bunul simț. Dl prof. Pop îndeamnă în mod plastic să se revină la vechiul obicei de a-și face singur săteanul cele trebuincioase, înfrumusețându-le după vechiul gust românesc neîntrecut de niciun popor de pe pământ. Izvoade avem destule, trebuiesc doar alese și puse la îndemâna celor ce vor să trezească la sate industria casnică românească. Pionii cei mai nimeriți ar fi învățătorii și învățătoarele.

I. C. Murășanu

(Va urma)

Muzeul Iustin Handrea.

În cadrul „Lunei Tg.-Mureșului“ (15 Aug.—15 Sept.), Palatul Cultural a adăpostit expoziția de *artă veche bisericască, de etnografie* și un bogat *muzeu școlar de științe naturale* a învățătorului I. Handrea din Porcești-Mureș.

Publicul vizitator a acordat o deosebită atenție acestor bogate și variate colecții, ce amintesc viața, sub toate aspectele, dusă de poporul românesc din regiunea Mureșului Superior. Peste tot, s'a putut vedea pasiunea și zelul nețărmurit cu care au fost adunate și salvate lucruri cari pentru „marele public“ nu puteau constitui decât vechituri demne de aruncat la gunoi.

Și această pasiune nu putea izvorî decât dintr'un suflet încălzit de dragostea de neam, și de tot ce a creat pe țărâm artistic în cursul veacurilor, neamul românesc.

Am putut remarca gustul ales care a prezidat la aranjarea cea mai potrivită a nenumăratelor obiecte.

De aici și satisfacția vizitatorului, care și-a putut da seama repede de importanța grupelor de obiecte ce le avea în față.

Ne vom opri, pe rând, la fiecare secție.

Etnografie. Am putut vedea: unelte de economie rurală, de economie casnică, ceramică, cusături (aproape 100 modele, numai din regiunea Mureșului), costume românești din satele dela munte: admirabile crestături în lemn pe furci de tors, bâte de târg și de ciobani și pe lăzile de mireasă; obiecte de ornamentație: mărgelile, inele, brățări, podoabe pe chimire (șărpăre), lucrute toate de mâna măiastră a artistului anonim din popor. Tot așa, blidele de perete, polițele, crestate și împodobite cu motive alese cu gust. În special, canele de apă, cu gâtul înalt, ce se pot vedea și azi mai mult ca lucruri de podoabă în casele țaranilor noștri, suscită interesul și admirația tuturor.

Această secție cuprinde câteva obiecte antice: un opaiț cu chipul unei zeițe (probabil) în relief, ceramică, etc.; o colecție de monede din epoca romană și din Ardealul de sub stăpânirea Habsburgilor, etc.

Modul sistematic cum a fost organizată această secție a ajutat să înțelegem și să ne familiarizăm cu acele obiecte ieșite din mâna țaranului maestru în toate. Mai lipsea busuiocul, pentru a crea atmosfera căminului țărănesc să fie întreagă.

2. *Arta veche bisericească.* Această secție cuprinde icoane pe pânză (prapuri), pe lemn și pe sticlă din secolele XVII, XVIII și XIX. Dar mai ales xilografiile, executate de artiști români, la începutul secolului al XIX, prezintă o valoare picturală neprețuită. Numărul lor se ridică la 50 bucăți.

Credința puternică și teama justificată în fața Dumnezeirii, ni se destăinuște în linia nesigură care conturează diferitele scene sfinte. Printre icoanele de sticlă găsim și câteva exemplare pictate de călugări cu scop mai mult comercial, de unde și valoarea lor artistică este minimă.

Reținem, colecția de cruci de lemn, sculptate frumos și pictate. Apoi, ușile de altar cu împletituri artistice sculptate, ce încadrează icoane nu mai puțin prețioase.

Colecția de cărți bisericești: *Biblia* lui Samuil Micu Clain, evangheliare, cărți de învățătură, cărți didactice pentru uzul școlilor române din Ardeal, tipărite la Blaj și la Sibiu, așezate în strane originale, completează în mod fericit atmosfera evocatoare.

3. *Muzeul școlar.*

Iată un muzeu școlar model! Aici vedem, neamuri de păsări împăiate, schelete de animale, scoici, animale în spirt, colecții de fluturi, ierbare cu plante din regiune; semințe de cereale, legume, flori etc. Colecțiile de minerale, determinate toate, indică gradul de inițiere al colecționarului în lumea neviețuitoarelor.

* * *

Muzeul învățătorului I. Handrea s'a bucurat de cea mai sinceră apreciere din partea tuturor acelora cari își dau seama de utilitatea unui atare muzeu și de valoarea incontestabilă a lucrurilor adunate. De altfel dovezile de simpatie și de admirație n'au încetat să se adune.

David Lazăr.

P. S. Oare Primăria Tg.-Mureș, asupra căreia se resfrânge o parte bună din succesul acestei expoziții, fi-va recunoscătoare?

Ancheta Laboratorului de Psihologie din București.

Dl I. M. Nestor, șef de lucrări la Laboratorul de Psihologie al Universității din București, a întreprins o anchetă privitoare la fișa pedagogică a școlarului.

Este în afară de orice discuție că așa cum sunt întocmite fișele pedagogice, departe de a ușura activitatea învățătorului, prin nesistematizarea materialului cuprins în ele și prin mulțimea de informațiuni cari se cer și cari impun metode ce nu stau la îndemâna tuturor, — alcătuiesc mai mult un balast decât o bună călăuză în mersul învățământului nostru.

Și aici problema care se pune este aceea a întocmirii unei fișe individuale, care, mai redusă ca dimensiuni și conținut să fie totuși în stare a fixa liniile hotărâtoare ale fiecărei individualități și prin simplitatea metodelor de utilizat, să stea la îndemâna tuturor educatorilor. Cu alte cuvinte o fișă care să fie nu material de arhivă, ci adevărat stimulent și călăuză în activitatea școlară.

Sarcina aceasta și-a luat-o Laboratorul de Psihologie din București, prin ancheta întreprinsă de dl șef de lucrări I. M. Nestor.

Au fost trimise zece exemplare din această anchetă și școlii de aplicație din Tg.-Mureș și la care au răspuns dnii: Valeriu Marcu (Tg.-Mureș), Al. Șara (Glodeni), P. Natea (Ivănești), Sp. Dorneanu și E. Ionescu (Deda). C. Ștefăniu (Teaca) și colegii dela școala de aplicație.

Fișa care va fi elaborată chiar anul acesta, pe lângă condițiunile de mai sus, va întruni și pe cea a prețului care va fi extrem de redus.

A. G.

Viața școlară în Rusia Sovietică.

Puține sunt știrile pe cari le avem despre adevărata situație a școlii din Rusia Sovietică. De cele mai multe ori aceste date au impus prin valoarea cantitativă pe care o reprezentau. Despre metodele de învățământ, despre rezultatele lor, precum și despre valoarea și pregătirea educatorilor știm puține lucruri: atât doar că Rusia Sovietică a încercat și în domeniul educației cele mai noi procedee, indiferent dacă ele au fost înțelese, sau au fost adaptate mediului și sufletului rusesc.

Viața școlară cu metodele și tendințele ei o cunoaștem mai mult din cât s'a reflectat în operele literare ale câtorva scriitori, precum: N. Ogniev (Costia Riabțev), Gladkov (Pământ nou) ș. a. Chiar în aceste opere vedem lacune mari în ce privește educația și metodele utilizate. Un spirit improvizator și un diletantism dintre cele mai periculoase.

Și dacă ne mai gândim că în operele literare realitatea este filtrată prin personalitatea scriitorilor, cari în Rusia nu pot fi decât favorabili regimului, ce mai rămâne atunci adevărat din toate datele pe cari le prezintă statisticele oficiale?

Așa se explică rezultatele dezastruoase la cari a ajuns acolo viața școlară, rezultate relevate de însăși presa sovietică.

În ultimile numere, ziarul Curentul publică uluitoare articole asupra vieții școlare în Rusia Sovietică. Și nu informațiuni dela răuvoitori, ci luate din marea revistă franceză: *Mercure de France*, unde sunt traduse direct din revistele și ziarele rusești: *Izvestia, Pravda, Pentru Instrucția Comunistă*, ș. a.

Cence citești e într'adevăr uluitor! . . Oficialități sus

puse de o desăvârșită ignoranță (care dau dispozițiuni să se aducă la cunoștința scriitorilor — Gogol, Lermontov, Mau-passant — să țină seama în operele lor viitoare de instrucțiunile Partidului . . .); dascăli lipsiți de cunoștinți elementare din geografia și istoria țării lor și cari fac 93 greșeli de ortografie într'o dictare de câteva rânduri; studenți fără nici-o urmă de cultură generală; elevi cari terorizează și destitue profesori pentru că sunt subcalificați; metode din cele mai barbare pentru instrucție și educație...

Insuși scriitorul Gladkov înfierează starea în care se găsește azi viața școlară și vorbește astfel de școala vechiului regim :

„Eu mi-am făcut studiile în școala lui Zemstvos. Ce-a ajuns astăzi școala aceasta? Nu mai există biblioteci pentru elevi, nu mai există cărți pentru dascăli; manualele necesare nu sunt în număr îndestulător. Multe alte școli sunt lipsite de manuale și de furnituri școlare necesare. Comparând școlile sovietice cu vechile școli ale Zemstvos-ilor trebuie să recunoaștem că nivelul actualilor institutori este extrem de scăzut. O mare parte dintre ei n'au primit nici o instrucție pedagogică. Prea puțini sunt aceia cari să știe ceva mai mul de buchea manualelor și mulți cari nici pe aceia n'o știu. Instructorii cari au înlocuit pe foștii inspecitori sunt absolut ignoranți din punct de vedere pedagogic. În privința aceasta mi s'au povestit lucruri uluitoare, de domeniul anecdotei. Mulți institutori mi s'au plâns că deasupra lor stă masivă, sdrobitoare, multă administrație și că toată lumea le comandă.“

(Din „Pentru Instrucția Comunistă“ — 24 Nov. 1935.)

Dacă așa stau lucrurile, ce rămâne atunci din marile realizări în domeniul învățământului ale regimului comunist?...

În fața conștiinței noastre ne simțim vinovați pentru clipele de admirație pe cari le-am avut vreodată în fața realizărilor școlii sovietice.

G. A.

CĂRȚI.

Cranii de lemn.

de ION I. MOȚA.

Articole de ziar 1922 – 1936.

Pentru a putea realiza o reformă socială, de orice natură (dar mai ales de natură spirituală) e nevoie să se creieze o atmosferă favorabilă acelei reforme. În împrejurările de astăzi, această atmosferă se poate crea cu ajutorul tiparului (e vorba de lămurirea unei pătri mai largi a acelor care sunt chemați a contribui la realizarea acelei reforme). Va trebui așa dar să se uzeze cât mai mult de presă, reviste, broșuri și cărți și în special de acestea din urmă. O mică paranteză: majoritatea intelectualilor (ne gândim la cei dela sate: preoți și inv. și dintre aceștia la cei mai tineri, pentru că numai în sufletul acestora au ecou frământările prin cari trece neamul în drumul lui istoric) nu au puțința materială de a urmări toate ziarele și revistele și atunci le rămâne ultimul mijloc de informare: cartea. Dar, din nenorocire, acestea sunt așa de rare. Iată pentru ce ne-am bucurat nespus de mult când dl Nichifor Crainic ne-a dat acele „Puncte cardinale în haos“-ul românesc (aceste rânduri vor să fie o încreștere pe marginea naționalismului românesc) în care a căutat să descifreze destinul neamului nostru, să despice drum de lumină în viitor.

Domnul Ion I. Moța vine să netezească cărăruia trasă de dl N. Crainic, prin ale sale „Cranii de lemn“.

Între aceste două cărți sunt mari asemănări și prea neînsemnate deosebiri. Amândouă au țâșnit din acelaș adânc și curat suflet românesc, îngrijorat de soarta neamului, încăput pe mâini hrăpărețe străine. E conștiința neamului trezită și pornită cu impetuoasă forță pentru eliberarea neamului din ghiarele spurcate ale străinilor. Este în acelaș timp luptă dârză pentru întărirea credinței în Christos. Deosebirea: pe când primul — sprijinit pe o vastă cultură și înarmat cu o logică de fier — analizează viitorul neamului în funcție de frământarea spirituală și curentele de idei, cari zgâțână temeliile Europei; al doilea pune mai mult suflet — sentiment — în titanica luptă de repunere a românului în drepturile sale, ce duce de 14 ani.

Autorul este și un doctrinar al statului naționalist. În consecință încearcă a contura fizionomia acestui stat. Pentru aceasta face incursiuni în diferitele ramuri de activitate socială, pe cari le analizează pentru a le arăta lacunele și pentru a le adapta realităților românești din această țară.

În această carte se desfășoară, ca într'un film, toată tragica luptă dusă de tineretul universitar, dela 1922 până azi. Ne edificăm asupra cauzelor mișcării studențești (pericolul jidovesc). Cunoaștem calvarul îndurat de o parte din studenți. Și în sfârșit cu mare și românească bucurie vedem cum această cruciadă românească, isvorâtă din străfundurile cele mai adânci ale neamului, adună în apele ei involburate tot mai mulți români, cari în curând se va transforma într'un iureș năprasnic, pentru a spăla toată șgura ce vitregia vremurilor și slăbiciunea conducătorilor, ne-au pus-o în spinare.

Această carte ale cărei pagini închid sbucimul sufletesc al unui mare român și bun patriot, nu trebuie să lipsească de pe masa nici unui român adevărat.

Mihail Moldovanu.

Copilul în literatură.

In paralelă cu evoluția psihologiei.

de Stanciu Stoian.

În lucrarea de față dl Stanciu Stoian, un bun cunoscător al problemelor și curentelor pedagogice contemporane abordează un subiect puțin cercetat la noi. D-sa încearcă a ne reda imaginea copilului, văzut de pedagogii, oamenii de știință și artiștii (în speță literații) diferitelor epoci. Pentru aceasta este silit a analiza, sumar, concepțiile filosofice, politice, sociale, etc., ale societății în momentul respectiv; întrucât — susține d-sa — artistul creiază pentru societatea în mijlocul căreia trăește. El redă imaginea lucrurilor văzute de contemporani. Adâncind și generalizând această convingere ajunge la concluzia că, între toate creațiunile spirituale ale unei epoci, există o strânsă legătură. Ele exprimă gândirea (în toată complexitatea ei) societății respective. Această constatare are caracter de lege, căreia trebuie să i-se supună și cele mai proeminente talente, ba chiar și geniile (cari despică drum pentru viitor acelei societăți).

De aceste sumare considerații trebuie să țină seamă cititorul, pentru a putea înțelege diferitele feluri în cari este văzut copilul, de către artiștii diferitelor epoci.

Autorul cercetează doar literatura franceză și română. Nu scapă din vedere de loc evoluția psihologiei, constituită în știință aparte abia în secolul XIX.

În literatura Evului Mediu — dela care pleacă autorul — copilul are calitățile și defectele adolescentului. În pictură la fel.

Renașterea contribuie cu foarte puțin la cunoașterea sufletului infantil. După concepția vremii sufletul copilului era ceva fără conținut, materie amorfă, fără structură, tabula rasa. Acesta trebuie să devină „un abis de știință“ (Rabelais) sau foarte inteligent, pătrunzător (Montaigne).

Clasicismul secol. XVII. face un pas înainte în investigațiile psihologice. Copilul din literatura clasicilor (La Bruyere, Perault, Racine, La Fontaine, Molière, etc.) este un copil excepțional. Problema dinamicului sufletesc, specific copilăriei, nu-i preocupă nici pe aceștia. Copiii lor sunt raționali și morali. Pictura aceeaș ca și în timpul Renașterii.

Secolul al XVIII., prin Rousseau, deschide o mică fereastră spre sufletul infantil. Acesta descoperă marele adevăr că, copilul este o ființă aparte și că are psihologie cu totul deosebită de a adultului. Aceste descoperiri nu au fost în deajuns exploatare de literați. Aceștia și în acest secol privesc și studiază pe copil mai mult pe plan exterior.

Copilul din literatura primei jumătăți a veacului XIX. este sau bun sau rău sau și bun și rău. Este epoca romantismului (V. Hugo și George Sand). Acum se descifrează câteva caractere ale vieții sufletești infantile. De acum pedagogia și psihologia își ia un frumos avânt, ceea ce determină pe literați a-și îndrepta privirile spre viața copilului. Se observă acum pretutindeni o febrilă activitate pentru cunoașterea individualității copilului (cunoașterea acesteia o cere complexitatea din ce în ce mai mare a vieții moderne). Apar acum o sumedenie de scrieri, în cari viața copilului este redată așa cum se manifestă ea de fapt. Mai mult, avem două feluri de psihologii infantile: 1. psihologia copilului de la țară și 2. psihologia copilului de la oraș.

La noi, ideea care constituie tema acestei cărți, poate fi mai ușor urmărită, întrucât avem o literatură tânără. La noi nu se poate vorbi de preocupări psihologice decât în sec. XIX. Primii cari s'au ocupat de psihologie au fost: Gh. Lazăr, H. Rădulescu, S. Bărnuțiu, V. Gr. Borgovan, etc.

Astăzi psihologia și pedagogia experimentală au luat un

frumos avânt, prin cercetările și experimentările dlor: G. G. Antonescu, Vl. Ghidionescu, Șt. Goangă, etc., iar mai nou, atașați diferitelor curente pedagogice noi, d-nii: I. C. Petrescu, L. Rusu, N. Mărgineanu, I. Gabrea, Teodosiu, R. Petre, I. Nisipcanu, etc.

Primii literați cari s'au ocupat de copil au fost: I. Creangă, M. Eminescu, G. Coșbuc (clasici-romantici), Caragiale, M. Sadoveanu (romantici), iar mai nou I. Todoreanu, C. Stere și M. Dragomirescu (realiști). În pictură avem pe N. Gri-gorescu, Tonisa și Demian.

Studiul de față este departe de a fi epuizat acest subiect. El este mai mult o încercare, mai ales în ce privește literatura română (tratată în 20 de pagini). Totuși este de mare folos învățătorilor, întrucât acest subiect s'a dat și se mai poate da ca teză la examenul de def. și înaintare. Deci o recomand cu căldură tuturor colegilor.

Mihail Moldovanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Șahul introdus obligatoriu în școli.

În Cehoslovacia, în orașul Pilsen s'a hotărât de către autoritățile școlare locale să se introducă jocul de șah ca material obligatoriu în toate școlile. În felul acesta micuții școlari vor fi familiarizați din vreme cu tainele acestui joc specific al inteligenței.

Se pare realmente că șahul are darul nu numai de a interesa pe copii ca joc în sine, ci și de a le desvolta în chipul cel mai fericit inteligența. În orice caz experiența făcută la Pilsen merită toată atenția.

Emanoil Bucuță : **BIBLIOTECA SATULUI.***)

„Cartea Satului“ este colecția care va forma cu timpul biblioteca satului, împreună cu alte cărți potrivite sufletului și minții țăranilor. Volumele apărute până în prezent au darul, prin conținutul lor și prin execuțiunea tehnică, de a fi pe placul cetitorului începător. Am văzut țărani răsfoind cu mirare cărțile, admirând frumoasele „chipuri“, remarcând literile foarte potrivite cetitului lor.

În seria acestor cărți vine să se înșirue cartea Dlui Em. Bucuță : **BIBLIOTECA SATULUI**. Am putea să-i spunem, un tratat complet asupra bibliotecilor în genere. Pentru că de acum înainte nici un organizator de atari biblioteci nu se va putea lipsi de îndreptarul eșit din experiența întinsă a autorului. Dl Em. Bucuță nu se mulțumește a schița numai planul unei biblioteci la sate, în diferitele regiuni ale țării, ci cu bogăția d-sale de cunoștințe, ne plimbă prin cele mai vechi și mai de seamă biblioteci ale lumii. Povestitorul de marcă, neîntrecut popularizator, cu nețărmurită dragoste de satul românesc, ne dă pagini de reală frumusețe literară.

Biblioteca înainte de a fi o adunare de manuscrise sau de cărți tipărite, a fost comoara de cunoștințe păstrată și transmisă oral de bătrâni. Pe când nu se cunoștea scrisul, ținerea de minte era singurul mijloc de a reține și de a transmite învățături, credințe și povestiri. Astfel, cunoaștem în antichitate pe HOMER, autorul neîntrecutelor epopei ILIADA și ODISEEA. După unii, Homer ar fi un personajiu legendar, tocmai pentru faptul că nu și-l pot închipui cu o memorie atât de fenomenală, ca să poată reține și recita mii de versuri. În proporții mai reduse, exemple se pot număra chiar și în zilele noastre. Odată cu apariția tiparului, însă, se schimbă și fața lumii. Cartea ajunge în cursul veacurilor un vehicol indispensabil al ideilor. Pusă în slujba învățaturii creștine, cartea, a contribuit la reîncreștinarea popoarelor.

*) Editura : Fundațiile Culturale Regale „Principele Carol“.

Dar poporul de rând nu ajunge la folosința cărții, decât în urma reformelor sociale dela sfârșitul sec. al. XVIII și începutul secolului următor. Adevăratul apostol al cărții și al științei pentru popor este socotit Pestalozzi. Apoi, pe drumul croit de el, se înalță încărcată de merite, figura lui Tolstoi.

La noi în țară, începutul bibliotecilor rurale îl face Haret, părintele învățământului românesc. În anul 1898, după ce dăduse învățământului un nou avânt prin reforma dată de el, Haret pune pe prof. Anghel Demetrescu să-i facă un raport asupra condițiilor în care ar putea lua ființă bibliotecile sătești. În scurtă vreme iau ființă 320 biblioteci rurale, cu cărți trimise de Ministerul Instrucțiunii, unele destul de potrivite nevoilor poporului. Aceste biblioteci erau așezate în localurile școlilor primare și erau puse sub conducerea învățătorilor. Cu timpul, bibliotecile populare înființate de Haret, ajung să fie confundate cu bibliotecile școlare, uitându-se de destinația lor inițială.

În anul 1921, prin înființarea Fundației „Principele Carol“, se pune din nou cu mai mulți sorți de izbândă, problema întemeierii bibliotecilor sătești. De astă dată, bibliotecile sunt date în seama căminelor culturale. În Ardeal, Asociația Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, pune bazele cu mult înainte *Bibliotecii Asociațiunii*, răspândită până în cele mai umile cătune.

Fundațiile Culturale Regale „Principale Carol“ nu se mulțumesc numai cu tipărirea și distribuirea unui anumit număr de cărți bibliotecilor sătești, ci caută să dea o bună pregătire conducătorilor acestor biblioteci: *bibliotecarilor*. Și i se acordă acestui factor, pe bună dreptate, primă importanță. Ținerea cataloagelor, repartizarea cărților după vârsta cetitorilor și după specialitatea cărților, sunt redată în amănunt. Deasemenea, experiențele ce s'au făcut și roadele îmbucurătoare, îndreaptă pe calea sigură a succesului orice bibliotecă a satului.

„*Biblioteca Satului*“, scrisă în graiul celor mulți, într'o limbă vioaie și plină de pilduri, va fi cel mai bun vađe-mecum pentru orice iubitor al culturii poporului.

David Lazăr.

Fișa Laboratorului de Psihologie experimentală din București.

La data apariției revistei, fișa psihologică de care am vorbit mai sus a și apărut. Această fișă conține numai informațiuni privitoare la partea psihologică a individualității școlarului și poate fi completată numai de învățător prin observație sistematică (fără teste și fără aparate).

Fișa quasi-oficială editată de Casa Școalelor conține atâtea informațiuni și pretinde metode speciale de cercetare, încât se explică de ce nu a putut pătrunde în viața școlii noastre. Fișa psihologică a Laboratorului din București este rezultatul unei anchete științifice la care a răspuns membrii corpului didactic primar și secundar și care are și un preț mic încât și din acest punct de vedere întrunește condițiunile cerute de o fișă care să fie călăuză prețioasă în mâna învățătorului și nu material de arhivă.

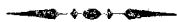
Costul unui exemplar este de 2,50 lei iar instrucțiunile pentru aplicare se trimit gratuit. Se pot comanda trimițându-se costul anticipat prin mandat poștal pe adresa: Laboratorul de Psihologie experimentală al Universității, Str. Edgar Quinet, București.

În numărul viitor vom reveni pe larg asupra acestei fișe, menită să aducă reale servicii școlii românești

A.

REVISTE.

Pământul — Călărași. Revista d-lui Eugen Cialic aduce cu fiecare număr, bogat și variat material. Reținem din No. 143 articolul „O biruință“ a d-lui Eugen Cialic, o frumoasă și entuziastă apologie a presei de provincie. Și pe drept cuvânt. Nu tot ce apare la București e lizibil. Dovadă, atâtea ziare și reviste din provincie cari n'ar fi mai bune dacă s'ar muta la București. Intre cele 800 ziare și reviste provinciale „Pământul“ se învârtește luminos.

Tot în acest număr colegul George Popa are o frumoasă traducere din Komlós Aladár: „Intre 6 și 8“, pe care regretăm că n'o putem reproduce în întregime.

Despre Cincinat Pavelescu scrie cuvinte calde și luminoase Dl. Radu Cosmin. Articolul ar merita să fie citat în întregime pentru duioșenia cu care-i scris.

Gând Românesc No. 8-9 Aug.-Sept. Din acest număr nu ne place poezia Dnei Olga Caba intitulată „Nori“. Auziți finalul:

*„Nu veți putea scăpa, apele vă trădează
„Două clipiri de soare vă'nchid și vă'mpresoară
„In presa grea a vremii, sub pintenii stelelor“.*

Poezia are versuri frumoșele, dar e lipsită de nerv. Era mai bine dacă o scria în proză, căci proză-i. Despre „Astra jubilară“ scrie dl. I. Chinezu judicioase aprecieri; „Episcopul Inocentie Micu Klein“ e prezentat de dl P. P. Panaitescu în culori vii; despre „Originalitatea în artă“ scrie dl Victor Iancu; dl Ilariu Dobridor semnează un admirabil articol: „Intellectualitatea și pseudomorfozele culturii“; Părintele Agăr-biceanu semnează o noulă „Pensia“, iar colegul George Popa are două poeme bogate în poezie adevărată.

Frâng prima petală din floarea intitulată: „Album.“

*„Brațele au fost caicuri pentru călătoria tinereții tale,
„Pentru neliniștea coaptă din ani.*

„Stelele cădeau în geamuri și sunau ca niște bani.

„Acum vino și din amintire ia-le

„Că atârnă grele ca niște ciucuri.“

La cronici dl Aurel Marin care are și o poezie corectă recenzează cinstit vol. dlui Al. Dima „Zăcămintele folclorice în poezia noastră contemporană“, iar dl Marin Vătavu iscălește „Marginalii“ la romanul Carasu, pe care-l pune în adevărata lui lumină. Restul numărului, pe linia obișnuită

Pagini literare. No. 9 Sept. Poezia acestui număr este reprezentată onest de dnii T. Murășanu, Ștefan Baciuc, C. Angelescu și Tr. Chelariu. Ne-a plăcut mult, mult de tot, coloratele versuri ale dlui Murășanu din poezia „Focurile toamnei“. Tot așa de mult ne-a plăcut și articolul lui Grigore Popa despre cartea lui Lucian Blaga „Spațiul Mioritic“, care „ne ridică în fața unei oglinzi filosofice în care vedem articulațiile intime și temeuriile metafizice ale spiritualității noastre“. Părintele Agărbiceanu are o plină de credință nuvelă, intitulată „Mamă“.

Pagini literare își merită numele.

Orientări. La Moinești, părintele Crișan scoate cu stăruință și priecere, dar și cu multe jertfe, de vreo 5 ani o revistă verde ca un colț de primăvară: Orientări, revistă de studii, critică și literatură. Cetiitorii acestor rânduri îmi vor fi văzut deseori numele în paginile revistei dela Moinești. Să nu creadă deci că aceste laude sunt o datorie. Nu. Adică da. Sunt o datorie în sensul că fiecare avem datoria morală să semnalăm frumusețea muncii unui om ca părintele Crișan. Am lăsat ca timpul să-mi făuriască o anumită perspectivă, un anumit unghi de vedere, ca să pot mai obiectiv judeca. Și deși această revistă n'are! colaboratori eminenți, totuși ea are o valoare a ei. Această valoare i-o dă personalitatea păr. Crișan. Pentru că revista nu este altă ceva decât gândurile frumoase ale acestui om veritabil, muncitor și curajos. Cetiți-i articolele și judecați-le fără patimă și veți vedea câtă trăire și cât adevăr D-zeesc există în ele. Cred că părintele Crișan nu scrie cu cerneală ci cu sânge. Din articolele lui se ridică imaginea unei Românie de mâine, în care ne vom simți mai la noi acasă. Căci astăzi . . . astăzi nu suntem decât niște bieți minoritari în țara noastră.

Dar revista — aici mă contrazic — a oglindit în paginile ei robustețea colegului nostru romancier B. Iordan, versurile scrise românește ale lui Radu Nour, I. I. Alexandrescu, Octav Sargețiu, G. Bobei, V. Pușcașu, F. Voican, Minar Oncescu, etc. cari nu sunt chiar așa de bune — versurile — însă sunt ceva mai bune decât toate injurăturile lui Tudor Anghazi ori aiurelile publicate câte-odată până și în Revista Fundațiilor Regale.

Aceasta-i revista Orientări.

Sunt însă unii intelectuali cari o primesc zăbind. Pentru acești

zâmbăreți cetitori și falși judecători să-mi permiteți să reproduc din „Pagini literare“, un fragment din articolul d-lui Iorga „Lupta mea contra prostiei“, publicat în „Cuget clar“: „Dar a mai răsărit un fel de prostie care, agresivă, pretinde a întrebuița și mijloace spirituale. Aceasta este un produs bucureștean, în legătură cu zeflemeaua, cu tot ceea ce s'a adus aici mai jos din cafenele Orientului. Adecă omul nu te ia în serios niciodată: orice i-ai spune ajunge a se topi în ridicol, și după ce istețul a rânjit și a văzut că sunt oameni asupra cărora rânjitul lui poate avea o influență, crede că a lichidat o chestiune și a isprăvit cu un adversar. Zeflemeaua aceasta este unul din marii dușmani ai demnității intelectuale, ai decenței și simțului de disciplină, ai respectului de lucruri și de oameni în societatea noastră“ . . . „S'a simțit la noi dela început care este slăbiciunea și lipsa de sens a acestei noi categorii a postiei și de aici s'a creiat un tip care este „Mitică spiritualul“, omul care face haz de lucrurile pe care nu le-a înțeles, pe care n'are puțința de a le înțelege.“

În lumina acestor rânduri pot spune că munca dela Orientări nu poate fi cântărită de orice „Mitică spiritual.“

C. Ștefăniu.

Revista școlii an. XIII No. 6 Botoșani. În al XIII-lea an dela apariție revista învățătorilor botoșăneni se menține la înălțimea chemării sale. Astfel în numărul de față, condeie talentate ca dl I. R. Ionescu, Gh. Comicescu, M. Apostol, M. Gheorghiu și Adrian Costin atacă cu toată seriozitatea probleme de actualitate. Dl. I. R. Ionescu în „Naționalism“ după ce face o expunere teoretică a naționalismului, privit sub toate unghiurile, științific, filosofic și religios, inspirat fiind din lucrările dlor S. Mehedinți, A. C. Popovici, I. Petrovici, Fichte E. Lavisse, V. V. Pârvan ș. a. arată realizările practice ale naționalismului în Franța, Germania, Anglia, Statele Unite și Japonia. Admirabilă și documentată expunere, fapt ce ne îndrăuește să credem că dl. Ionescu va continua teza într'un număr viitor, prezentându-ne situația din țara noastră sub acest raport. Dl G. Comicescu, cunoscut nouă ca un mare pedagog, ne dă un test de cifre pentru măsurarea memoriei școlărilor noștri.

Recenzii f. bune semnează dl Ionescu și Mihail Gheorghiu. Pe drumul cel bun, urăm revistei din Botoșani tot binele.

Școala noastră. an. XIII No. 7. Observăm cu mare satisfacție că toate revistele învățătoarești se ocupă de problema națională, problemă ce freamătă toate mințile ce se ocupă de soarta națiunilor amenințate în existență, de carii ce s'au strecurat în măduva lor. În numărul de față dl. D. Mărgineanu, directorul revistei, arată pericolul ce ne amenință, mai ales la frontieră, opunându-i pregătirea tineretului școlar. Roagă în acelaș timp pe marele reprezentant al școalei, pe Dl Ministru Dr. C. Angelescu, să sporască numărul învățătorilor dela frontieră, ca

astfel flacăra românismului și naționalismului integral să pătrundă până în cel mai întunecat colț al țării.

Articole bune semnează dnii D. Ilea, Gr. C. Probaje, P. C. Buzescu și M. Robu.

Duh nou an I. No. 5. Acuma, da, revista învățătorilor tutoveni mai are „duh“. Mai acum câteva luni am avut cuvinte nu tocmai de laudă pentru ea, pentru motivul că fiind primul număr, se prezenta cam slab. Fie că i-a servit ca lecție „săpuneala noastră“ fie că forțele s'au unit, nu ne interesează; ceiace ne interesează este că revista, în felul în care se prezintă astăzi, este destul de bună. Atât ca fond cât și ca formă a intrat în făgașul revistelor profesionale, prin articolele semnate de dnii I. C. Antonovici, C. Donose, Alex Pleșa, Cezar Manoliu, Grigorie Florea și Ioan P. Isăcaru. O admirabilă lecție de intuiție la cl. II. în spiritul școlii active ne dă dl Vasile I. Arion.

Era nouă an IV No. 5-6. Cuvinte de laudă și de încurajare avem pentru revista „Era nouă“, organ al Asociației învățătorilor din Trei Scaune și cu atât mai mare îi este meritul cu cât apare într'un centru minoritar, unde astfel de perle sunt „rara avis“. Dealtfel nu ne mirăm, căci din comitetul revistei fac parte oameni de marcă, bine cunoscuți de noi în mânia condeiului, cum este dl Ilie Marinescu, pe care am vrea să-l vedem eșind cât mai des din carapacea modestiei, punându-ne la îndemână scrisul său savurat de cei ce-i cunosc și acest talent. Ne încântă deasemenea dl A. D. Gh. Oprina prin sinceritatea sentimentului de revoltă împotriva samsarilor culturii „bolnavi de limbuție“ opunându-le munca și realizările făcute de colegii învățători, cari muncesc tăcuți la posturile lor. Pr. E. Ticușan, în „Problema culturală în secuime“ arată suferința școlii și bisericii în era maghiară, comparativ cu tratamentul tolerant de care se bucură minoritățile din țara noastră. Vine cu soluții de îndreptare a pericolului ce bate la ușa neamului nostru și nu pierde speranță că cei în drept se vor trezi cu un ceas mai de vreme. Articole de pedagogie semnează dnii Ștef. Ciomărtan, N. Vleja și V. Chiriacescu.

Țara Șipenițului a. I. No. 1. Salutăm cu bucurie inițiativa unui grup de intelectuali bucovineni, cari au dat la iveală revista „Țara Șipenițului“, organ de cultură și luptă națională. În colțurile întunecate ale țării, unde limba românească este amenințată în existența ei, o revistă este o necesitate. Menită să întreție vie conștiința națională în acele părți, Țara Șipenițului trasează o dără de lumină în întunerecul „dulcei noastre Bucovine“. Prin „grădina veselă“ a poetului au început să crească bălării cari întristează inimile tuturor. Acelora cari n'au înțeles gestul tinerilor plini de avânt, acelora cari nu privesc cu ochi buni apariția unei reviste literare în Bucovina, le răspundem cu disprețul nostru, punându-i la stălpul infamiei. Ne asociem cu drag la acțiunea pornită din inimile sincere ale tinerilor bucovineni și-i asigurăm de tot concursul nostru.

N. Gherlan.

PROGRES SI CULTURĂ

REVISTA ASOCIAȚIEI ÎNVĂȚĂTORILOR din județul MUREȘ

*Apare lunar, afară de Iulie și August, sub îngrijirea Comitetului
Asociației și redactată de un comitet.*

Redactor responsabil:

I. BUTNARIU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul anual :

Pentru învățători Lei 100.—
Pentru comitetele școlare și alte categorii . Lei 120.—

Toate manuscrisele, revistele și cărțile de recenzat se vor trimite
pe adresa redacției.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Redacția și Administrația:

Cooperativa de librărie „Progresul“ Tg.-Mureș.
